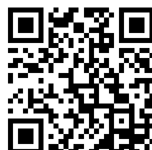
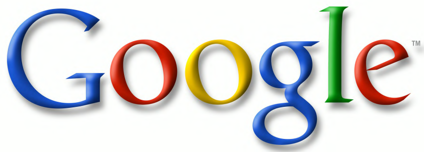
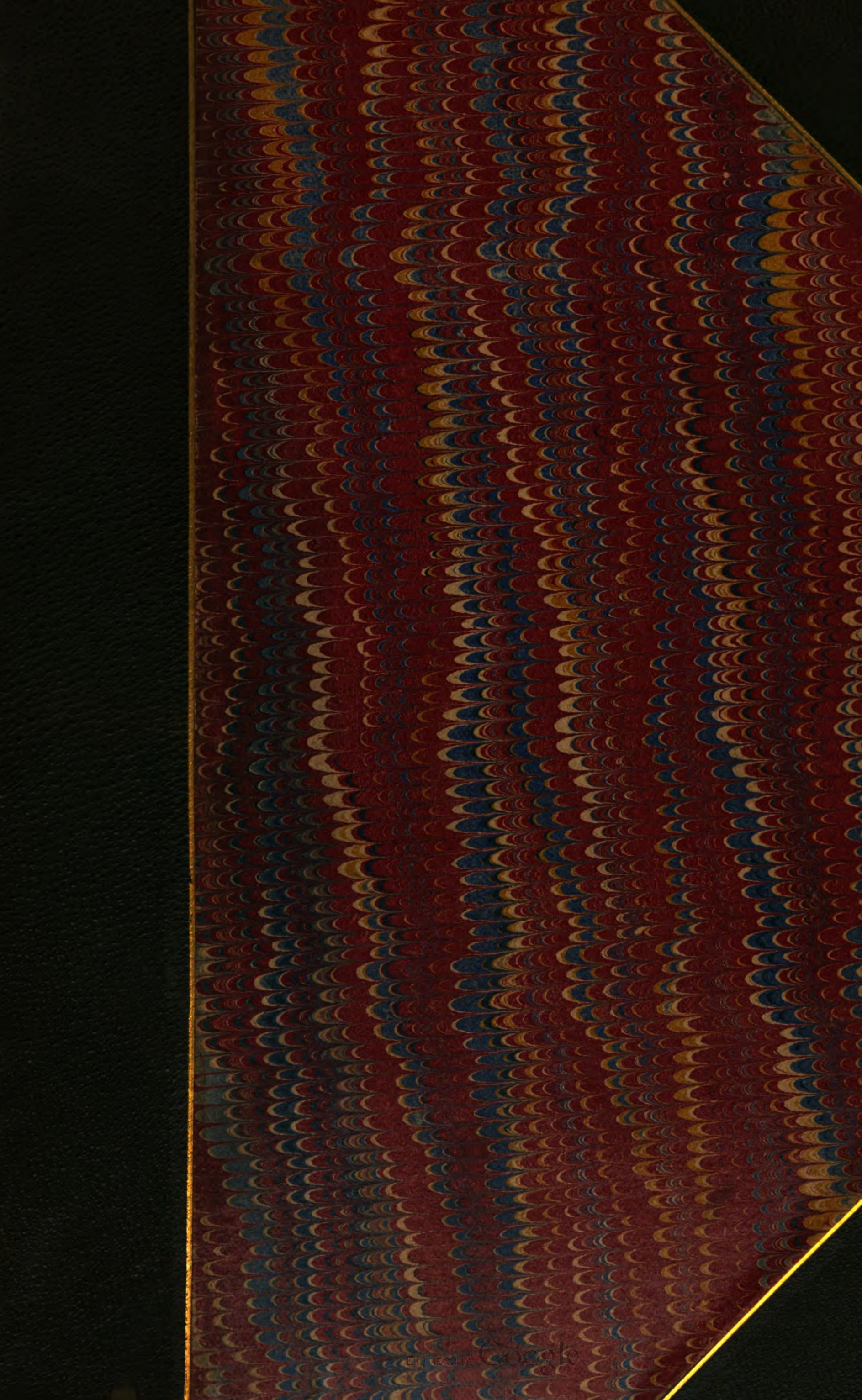
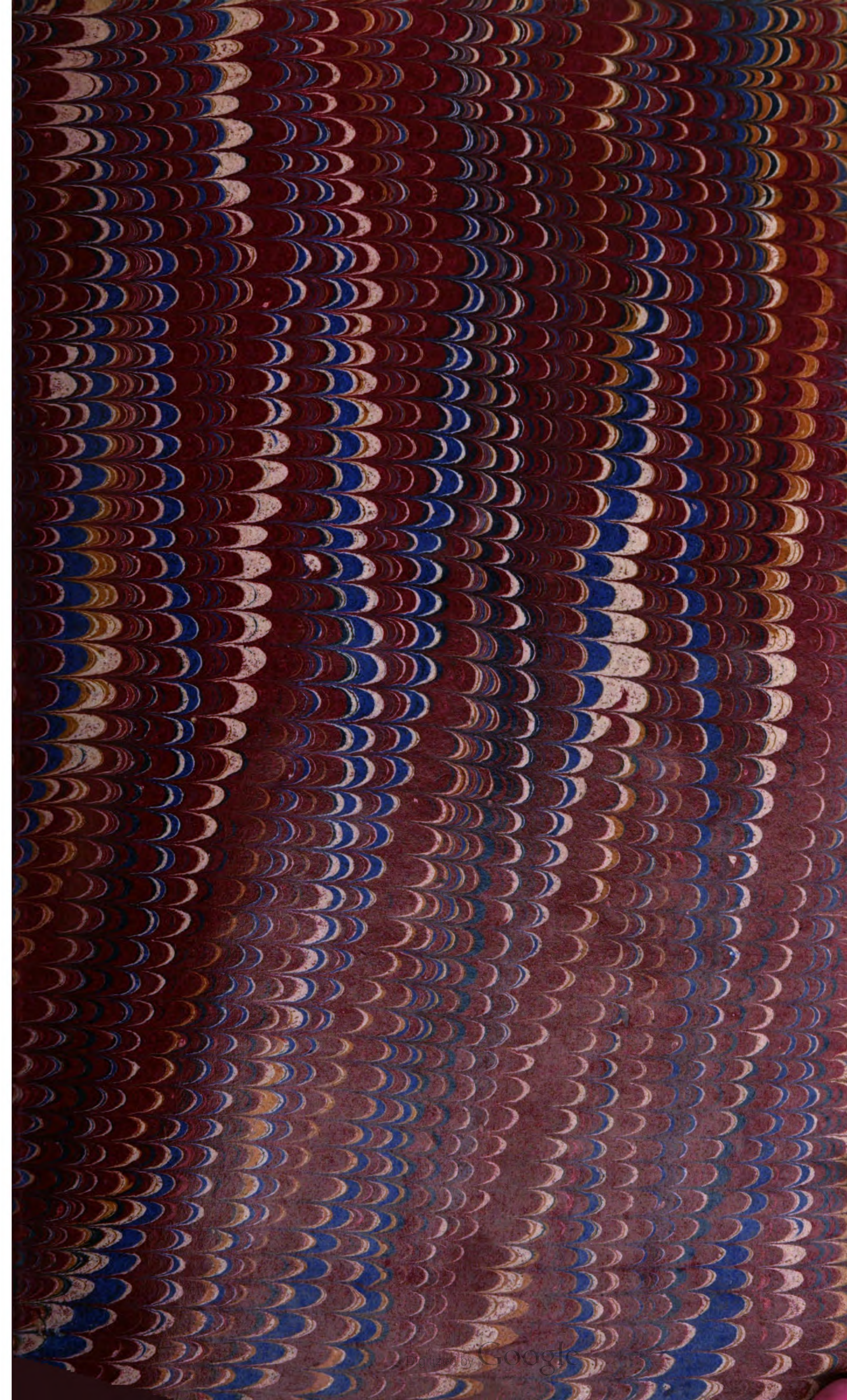

DOMI NUS ILLU
MINA TIO MEA
Taylor Institution.

ENGELBREKT.

SÅNGER

AF

G. W. GUMÆLIUS.

ÖREBRO,
N. M. LINDH, 1858.

INNEHÅLL.

1.

Till Dalarne.

Tillegnan.

Dalarnes land!
Snöklädda fjellar och grönskande marker,
Glittrande floder och doftande parker,
Skiftrika land!
Dalarnes land!

Jernbärarland!
Rikaste skatt i ditt sköte du gömmer,
Blänkande håfvor ur bergen du tömmer,
Malmrika land!
Jernbärarland!

Sångrika land!
Skogarne, bergen och himlen den höga
Spegla sig skönt i ditt djupblåa öga *).
Sagornas land!
Sångrika land!

---

*) Sjön Siljan.

Torftiga land!
Tvingar du barnen att hemmet försaka,
Längtar dock hjertat till modern tillbaka.
Mödornas land!
Torftiga land!

Härdiga folk!
Kämpande modigt med bristen och nöden,
Trotsar du mödorna, faran och döden.
Sträfsamma folk!
Härdiga folk!

Modiga folk!
Frihetens lifvakt här uppe i Norden
Tappert du blödde för fädernejorden,
Dalarnes folk!
Modiga folk!

Trofasta folk!
Forntida seder du redligt bevarar,
Forntida trohet din vandel förklarar,
Dalarnes folk!
Trofasta folk!

Gästfria folk!
Vänliga minnen af fädernas dygder
Blomstra ännu uti Dalarnes bygder.
Vänsälla folk!
Gästfria folk!

Härliga folk!
Blomstrande qvinnor och kärnfriska männer!
Ädlare folkstam vår Svea ej känner.
Härliga folk!
Dalarnes folk!

Engelbrekts folk!
Mins du ibland dina söner den störste,
Allmogens höfding och frihetens förste?
Engelbrekts folk!
Dalarnes folk!

Tag då min sång!
Sagan om Engelbrekts stormiga dagar;
Minne som prisar och minne som klagar.
Tag denna sång!
Sjung den en gång.

2.

Lärkans Sång.

Tirili! Tirili!
Jag är lycklig och fri,
När jag lustigt från jorden mig svingar.
Ingen ting jag begär,
Ej bekymmer mig tär;
Hvarken sorg eller oro mig tvingar.

Från min långväga färd;
Från den sydliga verld
Är jag åter i hemmet tillbaka.
Dagen sjunger jag säll;
Och i svalkande qväll
Får jag hvila i boet hos min maka.

Ifrån skogarnes bryn
Sången hvirflar mot skyn;
Ingen ton, ingen vinge är bunden.
Allt är kärlek och fröjd
Uti dal och i höjd,
Öfver fältet, på ängen, i lunden.

Ett mig oro dock gör:
Ingen glädje jag hör,
Intet lif uti by eller koja.
Arma menniskobarn!
Nöd har snärjt dem i garn,
Våld har fängslat i träldomens boja.

Förr var glädje och lif;
Stundom ock litet kif
Jag från menniskohemmen fick höra.
Nu är stilla och stumt,
Allting dystert och skumt.
Knappt min sång vågar tystnaden störa.

Långsamt bonden går fram;
Liksom nedtryckt af skam,
Då med plogen han åkrarne fårar.
Hustrun bär honom mat:
Bara smulor och frat,
Som hon fuktar med brännheta tårar.

Barnen leka ej mer,
Ingen dansar och ler;
Sällan ystert de rasa och flyga.
Intet klingande skratt;
Intet pojkaktigt spratt.
Tyst och ängsligt kring hemmet de smyga.

Jag sett utländske män
Göra illa den vän,

På hvars åkrar jag hemtar min föda.
Landets barn få i ro
Sina hus ej bebo;
Få ej sjelfve förtära sin gröda.

Bara klagan och knot,
Bara bannor och hot
Hvart jag vänder mig träffar mitt öra.
Samma sorgliga skick
Möter ständigt min blick.
Snart all trefnad och lust det skall störa.

Sveriges jord är mig kär:
Den mitt fosterland är.
Sveriges folk skall förtrycket ej bära:
Snart det reser sig opp
Med förtröstan och hopp
Till att värna sin frihet och ära.

När bekymret mig når
Det mig kufva ej får;
Jag mig lyfter med fladdrande vingar.
Tirili! Tirili!
Jag är glad, jag är fri,
Då jag lustigt i luften mig svingar.

3.

Drottning Philippa.

I.

Skön är morgonrodnans ljusning;
Skön är vårens späda sippa.
Skönare var dock Philippa,
Englands fagra furstemö.
Mild som sommarvindens susning,
Ljuf som söderns näktergalar
Växte hon i kungasalar,
Smärt och rak som Indiens rö.

Gladt är ungdomsfriska hoppet
Då ännu det sorgfritt dansar,
Prydt af rika blomsterkransar,
Kring en ungmös varma bröst.
Lätt som Antilop i loppet
Det kring blomsterkullar leker
Och en okänd framtid smeker,
Döft ännu för farans röst.

Fostrad vid sin moders hjerta,
Ledd af ömma modershanden,

Bildades den rika anden
Ljuf som ros, som lilja skär.
Skonad sjelf för hvarje smärta,
Lär hon snart vid modrens sida
Föra hjelp till dem som lida,
Se hur bittert sorgen tär.

Ryktet, flygande som vinden
Öfver land och öfver vatten,
Prisade den sköna skatten
Gömd i Englands kungaborg.
Mången Sven blef het om kinden;
Brann af lust att skatten finna.
Lyckades han den ej vinna,
Fick han häftig hjertesorg.

Kungakronan strålar präktig,
Bjuden af en ynglings händer.
Herrskarn öfver trenne länder
Vinner hastigt segerns pris.
Konung Erik, rik och mäktig,
Nyss beklädd med kungaskruden,
Kärlek bjöd för unga bruden
Öppna lifvets paradis.

Brudens stolta snäcka fårar
Hafvets silfverblanka spegel.
Hvita glänsa hennes segel,
Som på bergen drifvans snö.
Jungfrun fäller saknans tårar,

Då med sorg hon ser tillbaka
Till det hem hon måst försaka,
Till sin barndoms blomsterö.

Plötsligt hvassa kåren krusar
Hafvets yta. Böljan stiger.
Tågen gnissla. Folket tiger.
Bäfvan fyller hvarje bröst.
Vilda stormen lössläppt brusar.
Storm på hafvet, storm bland skaran.
Ingen tänker möta faran,
Ingen lyder styrmans röst.

Då en blek gestalt sig tränger
Modigt fram bland sjömanshopen,
Stillar bullret, tystar ropen,
Med sitt fasta skick och tal.
Räddning på ett hår nu hänger.
Seglen bergas; alle hasta
Att en del af godset kasta
Ned i hafsfruns gröna sal.

Snäckan öfver vredgad bölja
Åter lätt som fogeln ilar.
Ingen knorrar, ingen hvilar
Medan fara hotar än.
Salta vågor däcket skölja.
Furstedottern qvar dock dröjer.
Hennes stolta hållning höjer
Sjunket mod hos många män.

När den nya dagen randas,
Solen klar ur molnen bryter,
Stormens röst ej mera ryter;
Tröttadt lejon dignat ned.
Glada rösters lofsång blandas,
Då af land en blånad strimma
Ses på hafvets spegel simma,
Midt för skeppets valda led.

Snabbt det förs mot gröna stränder,
Der sig folket redan skockar.
Ständigt samlas nya flockar,
Som till Tings på allmänt bud.
Snart ock Kungen dit anländer
Längtande att varmt få trycka
Mot sitt bröst sin lefnads lycka;
Nordens sköna Kungabrud.

Stolt som svanen snäckan flyger,
Nyss från stormens anfall frälsad,
Nu af allas jubel helsad,
Då hon folkets lycka bär.
Blyg och rodnande sig smyger
Bruden mot den famn, som räckes.
Ljuf den känsla är som väckes, —
Ljuf som rosenknoppen är.

Rop af glad beundran höres,
Då hon stödd af furstehanden
Träder upp på gröna stranden

Som en solvarm majdag skön.
Nu i gyllne karm hon föres
Till den höga herrskarinna,
Som ej aktat kärlek vinna,
Då hon sökte makt till lön.

Margaretha henne möter
Helsande: "Välkommen dotter!
Ödet delt oss skiljda lotter;
Jag har utsått för din skörd.
Ensam än mitt värf jag sköter,
Men du prisas djerf och modig,
Derför vill jag ock förtro dig
Framtids plan af ingen hörd.

Jag ej föddes till en krona.
Lätt det är en krona ärfva;
Svårare att tre förvärfva;
Väg dertill jag sjelf mig redt.
Intet — minst jag mig fått skona.
Jag min första önskan vunnit,
Men först då jag målet hunnit,
När jag gjort de tre till ett.

Dig till maka sjelf jag korat
Åt min Erik. Du skall verka
Jämte mig att bandet stärka
Mellan folket och dess Kung.
Han mitt hopp dock redan dårat.
Som ett strå af vinden föres,

Lätt af lust hans hog upprörес:
Kronan nog blir honom tung.

Göm mitt ord i troget minne,
Du dess sanning väl får pröfva;
Tro dock ej mig lyster röfva
Från dig ögonblickets fröjd.
Lätt är än ditt unga sinne;
Skyndom derföre till festen,
Att dess smycke, bästa gästen,
Må i nöjets krets bli röjd."

I den höga borgasalen
Alla trängde sig kring bruden,
Strålande i bröllopsskruden;
Strålande af skönhet mer.
Tåget gick till Kathedralen
Der det bandet skulle knytas,
Som af döden först får brytas,
Då vårt timglas runnit ner.

Bispen läste höga messan,
Och till brud och brudgum sade,
Då han händren sammanlade:
"Med er vare Herrans frid!"
När till bön han böjde hjessan,
Då förnams i brudens hjerta
Isande ett styng af smärta
Och en röst som sade: "lid!"

Hvad blef af den glada drömmen,
Som i skötet syntes bära
Åt de nyförmälda ära,
Ungdoms kärlek, framtids hopp?
Snällt den flöt sin kos som strömmen. —
Mäktar du Guds rådslag binda?
Kan du Hans försyn förblinda?
Råda sjelf för lifvets lopp?

4.

Jösse Eriksson.

Solen glittrar öfver insjöns yta,
Än i morgontimman spegelklar.
Spridda foglar öfver fjärden flyta;
Ej en fläkt igenom luften drar.
Vår och kärlek bosatt sig i parken,
Der en brudsång ständigt sjungs på nytt.
Bröllopstäcket bredes öfver marken,
Saftgrönt, silkeslent och blomsterprydt.

Allt är glädje. Allting kärlek andas.
Allting spritter utaf lust och fröjd.
Gräsets doft med blomsterångor blandas,
Sakta stigande mot himmelshöjd.
Fisken muntert upp i dagen simmar,
Tecknande sin väg med ring vid ring;
När han ystert öfver grundet stimmar
Stänkas klara perlor vidt omkring.

Långsamt bonden efter plogen klifver,
Öfver fåran böjd med krokig rygg.

Utan lust och fart sitt verk han drifver;
Ser sig kring med blicken rädd och skygg.
Fruktar han försåt der bakom stenen?
Hvarför annars så förskrämd och feg?
Eller ser han fiender på renen
Smyga lurande med lömska steg?

Unge sonen går vid faderns sida
Lätt som lärkan då hon sväfvar opp.
Svårt har gossens sinne att förbida
Stunden då uppfyllas skall hans hopp.
Fadren lofvat honom att få köra
På försök det hornbekrönta spann.
Sådant löfte på engång kan göra
Gossen i hans egen tro till man.

Men hastigt han stannar förvånad och glad.
"Se far! hur det rör sig deröfver på stranden
Af ridande herrar och knektar en rad,
Som långsamt skrider i djupa sanden.
Ack, om jag hade en egen häst!
Jag raskt skulle rida kring berg och dalar;
Nu måste jag kräla vid landbacken fäst,
Får aldrig komma i slottets salar."

"Hvad pratar du Ingel? Jag ser ingenting.
Hvar har du de ridande herrar och drängar?" —
"Nej, far! se ej ditåt; men vänd er ikring,
Då ser ni dem nära till morbrors ängar.
Den der, som sig visar i skaran främst;

Hvars gråa häst lyser fram ibland alla,
Han är nu tydligt ibland dem förnämst.
Man ser, det är han, som äger befalla."

"Nu ser jag dem. Ack! hvilken gräselig syn!
De säkert höra till fogdens rotar.
Snart lär väl klagan stiga mot skyn,
Då sådan fara från fienden hotar.
Ack, Herre Gud, hjelpe! Säg! Månn jag ser rätt?
Jag tror att fogden sjelf är i spetsen.
Då läre vi komma att stå oss slätt,
Vi alle som bo här omkring i kretsen."

"Är fogden så farlig? Jag tror ni är rädd?
Ni, far, är ju stark och kan er försvara." —
"Du barnsligt tror att vid afgrundens brädd
Man kan undvika att tänka på fara.
Om fogden är farlig? Det vete vi väl.
Han pinar och skinnar oss, arma bönder;
Och finge han makt med vår fattiga själ,
Han säkert för roskull slete den sönder.

Guds heliga moder,
Vår kära Fru!
Blif när oss du!
Ty lidandets floder
På alla kanter
Omkring oss brusa,
Och nedför branter
De öfver oss rusa.

Vår fiende led
Nyss vände hitåt.
Jag fruktar försåt;
Ty så är hans sed.
Hit kommer han visst
Ej en vänlig gäst.
Min skattebrist
Nu, likasom sist
Då han var här,
Förklarar bäst,
Hvad han begär.
Ty hans besök
Nog syftar att taga
Allt hvad vi hafva,
Och när vi klaga
För domen oss draga;
Oss hänga i rök
Och dermed vår klagan begrafva.

Jag är vilsen och yr;
Vet ej rätt hvad jag vill
Eller tager mig till.
Bäst är, jag åt skogen flyr,
Der jag säker och fri
Kan få dröja och bo
Under träden i ro
Tills allt är förbi
Och stormen sig lagt,
Som hotar med makt
Att föröda vår fredliga trakt.

Fort, skynda till mor
Och säg henne till,
Att faran är nära och stor.
Om hon gör, som jag vill,
Af hvad huset än har
Tar hon med, hvad hon kan;
Ty i skogens förvar
Har det bättre försvar,
Än hos qvinna och man.
Bed, att genast hon går
Bort till bergväggens fot,
Till den grönskande fläck,
Der den vresiga tallen står,
Hvilkens väldiga rot
Är sköljd af den sqvalpande bäck.
Der stämme vi möte.
Der är lätt att oss dölja
I skogsdungens sköte.

Om lilla Elin,
Min späda lilja,
Nu kunde gissa
Sin faders vilja
Hon icke dröjde,
Att söka fort
Ett säkert gömsle
På mötets ort.
Ty om hon råkar
På fogdens skara,
Hon löper värre

Än blodig fara.
Långt hellre såg jag
Min fagra mö
Få obefläckad
På stunden dö."

Nu flydde han undan till skogen med fart,
Så snabbt, som hans långsamma spann kunde hinna.
Men gossen, som var af en lättfotad art
Och kände marken likasom brinna,
I flygande tidender bar till sin mor,
Som stökade lugn och af ondt ej visste.
Den skräcken kom lika hastig som stor
Och gjorde att nästan vettet hon miste.

Hon rände af oro åter och fram
Och visste ej rätt hvad hon med borde taga.
För tanken allting i töcken samm,
Hon rådvill och hjelplös blott kunde klaga.
Men gossen ropte: "fly, moder, fort!
Jag går med Östen och getterna våra.
Vi före dem säkert till utsatt ort,
Hur än de må streta och blifva oss svåra."

Och gossarne lupo muntra sin kos;
Men modern dröjde och vred sina händer.
Då in träder Elin, den fagra ros,
Som hem ifrån slägtingar återvänder.
Hon knappt fått veta, hvad här stod på,
Då raskt hon utsåg hvad räddas borde.

Sen öfvertalde hon modern att gå
Och bägge till flykten sig redo gjorde.

Men nu slogs porten på gafvel opp
Och gården fylldes med fogdens hopar.
Han sjelf rider främst i den ströfvande tropp
Och strax med väldig stämma han ropar:
"Är bonden hemma, han komme härut!
Jag hafver ett ord med honom att tala.
Sin felande skatt skall han ge utan prut;
Här hjelper ej tredskas, men fullt betala."

Med skälfvande lemmar och tårfylld blick
Den arma hustrun nu måste svara.
Med ångest i hjertat på trappan hon gick
Och lät sina ögon kring gästerna fara.
Der möttes en föga muntrande syn;
Hon såg ej ett enda tröstande öga.
Då lyfte hon bedjande blicken mot skyn —
Men fåfängt! Det kom ingen hjelp från det höga.

"Min man är ej hemma och kan ej ge svar.
Han gick med ottan från hemmet till skogen." —
"Hvad säger du? Säkert dock bonden det var,
Som vi öfver sjön sågo körande plogen." —
"Ack! käre Herr Fogde! Ren erlagdt är allt,
Som lag och förordningar rättsligen kräfva.
Hvad fogden deröfver oss gälda befallt,
Att också betala vi redligen sträfva."

"Jag tror du törs klaga, att orätt jag gör.
En sådan beskyllning dig knappt lärer båta.
Upp gossar! En hvar min befallning nu hör:
Att sköfla gården jag vill er tillåta.
Fritt mågen J söka i visthus och bod,
På vind och i stuga, hvar helst J behagen.
Och finns någon vara, som tycks eder god,
Jag säger er, utan betänkande tagen."

Det ordet behöfde ej sägas om,
Förr än de alla till verket hasta.
Med muntrande rop på hvarandra: kom!
Som glupande ulfvar på rof de sig kasta.
De slagta kalfvar och höns och lam,
Som de, likt öfvade stöfvare, spana.
De fråssa och skråla förutan skam
Och söka ej skyla sin art och vana.

På engång ljuder ett smärtans rop
Och gällande skratt ifrån fräcka munnar.
In rusar en het och yrande hop,
Som rikaste fångsten för skaran förkunnar.
Den stackars Elin de släpa med
Af ångest skälfvande, dränkt i tårar.
Då röt till dem fogden: "Hon är för späd;
Hvad viljen J barnet, J rasande dårar?"

"Nu hafven J samlat båd smått och stort,
Som här J funnit af något värde.
Men glömmen icke, här finns en port,

Och genom den gå vi strax våra färde.
Här hafve vi gjort, hvad nu göras kan;
På andra ställen ock finnes att göra.
Men först må vi pröfva den sak, hur en man,
Som icke har oxar, dock plogen kan köra.

Hör qvinna! Ej sannt, du ej oxar har?
Jag såg dock din man i morse här plöja.
Jag såg, att för plogen var spändt ett par;
Kanske han med ringare ök lät sig nöja.
Jag ser här ej andra än pigan och du,
Som kunde till drägt för plogen spännas.
Och detta spannet må frestas nu;
Slikt hushållsgrepp förtjenar att kännas."

Och genast de spändes vid plogen fast.
Här hjelpte ej bön, ej båtade klagan;
De måste draga den ovana last,
Om de ville slippa den hotande agan.
De grymma gladdes af hjertans grund
Och funno det upptåget lustigt att skåda,
Tills ned mot marken på samma stund
Af vanmakt qvinnorna dignade båda.

Då släpptes de lösa och tåget bröt opp.
Ej aktades värdt deras plågor att lisa,
De lemnades ensamma utan allt hopp;
Men Elin befalldes att vägen visa.
Hon bad att få dröja och hjelpa sin mor;
Ett hånskratt blef svaret på denna begäran

Förtviflans köld genom lemmarna for
Och hjertat blef nästan dödt af förfäran.

I skogen satt bonden och tänkte på hem
Den ängsliga dag, som ej ville ta ände,
Och darrade häftigt i hvarje lem,
När han om qvällen mot hemmet sig vände.
Dit gick han i mörka tankar och teg,
Då gossarne lustigt kring honom sprungo.
Hans ängslan växte med hvarje steg
Och bittra aningar hjertat stungo.

Kring gården rådde den djupaste ro.
Från stugan ej minsta buller hördes.
Han andades åter och började tro,
Att friden den gången af ingen stördes.
Han trädde i stugan, som redan skum
För honom den gräsliga sanningen gömde.
Han såg sig omkring i det mörka rum,
Och än om frid och sällhet han drömde.

Men sanningen snart kastar slöjan af
Och blottar sig hel för hans spanande blickar.
Han är ej i hemmet, men midt i en graf,
Der döden stirrande mot honom nickar.
I sängen låg hustrun, en liflös kropp.
Ett nyfödt barn låg dödt vid dess sida.
Och husets piga förutan hopp
I själtåget hördes sucka och qvida.

Med rödgråtna ögon och likblek kind
Satt Elin i vrån och mumlade sakta.
Den arme fadern sig önskade blind,
Att sådana qval han sluppe betrakta.
Men barnen, som följde i faderns spår,
Strax tystnaden bröto med jämmer och tårar.
Blott fadersögat ej fann någon tår,
Då sorgen hans hjerta genomborrar.

Nu grannas Sigfrid vänlig och god
In kommer att tillståndet efterhöra.
Af skräcken isas hans varma blod;
Han knappt förmår ur stället sig röra.
Men Elin, väckt af hans kända röst,
Med ifver honom till mötes hastar.
Hon gömmer sin glödande kind vid hans bröst
Och vildt sina armar kring honom kastar.

"Så kommer du hit till ditt hjertas vän
Att sista afsked af henne taga!
Säg! Känner du rätt din Elin igen?
Då får jag ej öfver allt mig beklaga.
Men ack! ej mer jag densamma är,
Den väna mö, som du sökte vinna.
Den vännen, som varit ditt hjerta kär,
En niding från mö förvandlat till qvinna.

Den elake fogden till allt är skuld.
Till mannen han sade: "jag dig vill löna.
Jag ger dig en ljufvare gåfva än guld;

Svart tupp just passar för snöhvit höna." —
"Då kan jag förstå hvem dig har gjort ve,
Som vågade fläcka min hvita lilja.
Jag öga mot öga honom skall se
Och Gud allsmäktig skall mellan oss skilja.

Farväl! Jag snart är tillbaka." Och af
Han for, som pilen flyger från bågen.
Hans hjerta var upprördt, som stormande haf,
En enda tanke blott ledde hågen.
Han måste straffa den nidingens brott,
Som vågat skymfa en värnlös flicka.
Det syntes vara en rättvis lott,
Att den gift iskänkt sjelf gift får dricka.

Med brinnande ifver Sigfrid går,
Att efter de plundrande skarorna jaga.
De efter sig lemnat blodiga spår
Och öfver orätt sig alle klaga.
En har förlorat sin häst, en kor,
En annan silfver och gods af värde.
Och först då jämmern blef alltför stor
De aktat nödigt att gå sina färde.

Snart hördes fogdens dundrande röst,
Som talte till fyra bäfvande bönder:
"Ni mins hvad jag sade förliden höst?
Om J ej betalen, jag hugger er sönder.
Hvarföre gifven J Kungen ej rätt?
Dock vill jag mot eder mildhet försöka.

Er tredskhet skall böjas på eget sätt;
Som skinkor jag låter er lefvande röka."

Och pörtet redan af rök var fylldt,
När alla de fyra på väggen hängdes.
De klagade: "döden vi ej förskyllt!"
Men genast dörren efter dem stängdes.
Den grymme fogden sig vände och log,
Hans män hördes högt öfver skämtet skratta;
Men Sigfrid djupt efter anden drog,
Han kunde ej rätt det lustiga fatta.

Han trädde med bäfvan för fogden fram
Och bad honom ödmjukt rättvisa skaffa.
"En ärlig flicka man tillfogat skam.
Du för det våldet Hans Jute må straffa." —
"Hur vågar du klaga på mina män?
Hvad jag befaller mitt folk skall lyda.
Gå bort! Och kommer du mer igen,
För dig handgripligt jag lagen vill tyda.

Men veten J väl hvar Hans nu är?
Jag har icke sett honom hela dagen.
Har kanske han blifvit på allvar kär?
Är han i kullan verkligt betågen?" —
"Nej, Hans kan plocka en ros i hast,
Och vissnad ros han aldrig behåller.
Han stannade efter oss. Visst är han fast.
Den Onde vet ensamt hvad honom våller." —

Med hjertat af sorg och förtviflan tryckt
Gick Sigfrid tillbaka att fienden möta.
Af fogden från rättvisa utelyckt
Han tog i sin hand att rättvisan sköta.
Det led mot qvällen och skymningen låg
På skog och mark, som den börjat hölja,
Då Sigfrid nära framför sig såg
Den man, som han ville till döden förfölja.

Den svarte Hans på sin svarta häst
Sig spöklikt tedde i mörka skogen.
Men der var Sigfrid ej irrande gäst;
Fast mer med hvar buske och vrå förtrogen.
Han smög sig fram till ett vägaskäl,
Ej viss hur han ärendet skulle bedrifva.
Då flög den tanken igenom hans själ,
Att blodig hågkomst sin fiende gifva.

Den stolte ryttarn kom långsamt framåt:
Han såg sig ofta omkring förlägen;
Ty okänd för honom var skogens stråt,
Och slingrig och dunkel den smala vägen.
Då helsade Sigfrid, af skymningen höljd:
"God afton!" och strax höll han hästen inne.
Han såg blott en skugge; men trodde sig följd
Af någon, som drefs af hämndgirigt sinne.

"Den villande vägen ej synes dig känd",
Nu Sigfrid sade. "Jag vill honom visa."
Den lofven kom som af himmelen sänd.

Han måste sin goda lycka beprisa.
Men vägen tog Sigfrid till närmaste by,
Der vänner funnos att honom hjelpa.
Han tänkte: nu skall han ej straffet fly,
Vi skole den stolte i djupet stjelpa.

I sagta skridt, blott fot för fot,
Den svarte ryttarn vågade rida,
Då än mot en sten och än mot en rot
Vägvisarn snafvade vid hans sida.
De tego bägge. Ett ord ej föll
Från enderas läppar i tysta natten.
Man stum och lyssnande anden höll,
Som en hvilken söker den gömda skatten.

I skogen hördes en ugglas skri;
Strax Sigfrid väcks ur sin stumma dvala.
Han känner det ljudet och högt stämmer i;
Ty ugglornas språk han lärt sig att tala.
Så hörs ett svar från en annan kant;
Så andra från alla skogens trakter.
De följa hans lockton; det höres nog grannt,
Att de icke äro slumrande vakter.

"Håll upp med din hemska förbannade sång!
Det tjutet kan endast hin Onde förnöja.
Säg! skulle du ej till en annan gång
Väl kunna med denna förlustelse dröja?" —
"Jo, gerna. Men munter är sången och god,
När ensam mot midnatt i skogen man vankar.

Hemsk är den och passar för dystert mod.
Den väcker så många främmande tankar." —

På afstånd sorlar ett brusande fall
Och ryttarn sin ledsven med ifver frågar,
Om snart de vore vid sjumila tall,
I närhet till bron med de höghvälfda bågar.
"Så är det", han svarar. "Men färden derpå
Är icke utan sin stora våda.
Jag tror vi hellre en omväg gå;
Ty brister bron, så drunkna vi båda." —

"Ja så. Du tror då att jag är rädd?
Nej aldrig jag fruktade än en fara,
Fast ofta jag stått vid förderfvets brädd;
Den genaste vägen mig kärast skall vara."
Då tänkte Sigfrid: "Det är Guds råd,
Att denne i blindhet skall sjelf sig förderfva.
Den elake mannen dock knappt af nåd
Lär kunna hoppas att himlen få ärfva." —

Snart hunno de fram till den bräckliga bron,
Der hästen klef lätt på de svigtande bjelkar.
Men hastigt de veko för jernsmidda skon
Och sprungo af som vissnade stjelkar.
I djupet störtar ryttarn med brak
Och träffas af tunga stockar i fallet.
Det stolta skeppet var nu ett vrak,
Som alldeles krossas i brusande svallet.

Af fasa mållös ett ögonblick
Stod Sigfrid och såg sin ovän försvinna.
Men snart från stället han skyndande gick,
Han tyckte sitt blod af ångest brinna.
Då tänkte han: "Gud är mäktig och god.
Han tuktar ondskan och rättvisa skaffar.
Jag mente att aftvå en fläck med blod;
Då han mig befriar och nidingar straffar."

Så gick han och hjertat blef åter lätt;
Han drömde om sälla kommande dagar.
Men knappt han i stugan till Elin trädt,
Då ögat tåras och hjertat klagar.
Hon låg i en brinnande feber, som räckt
Ifrån hans bortgång, då sansen flydde,
Tills nu då branden åter blef släckt
Och tanken ånyo i blickarne grydde.

Den hemska nyhet, som qvalde hans bröst,
Han gerna ville för henne förkunna;
Då hviskar med matt och döende röst
Hon sjelf dessa orden med möda funna:
"Tack Sigfrid! att du har kommit igen;
Jag drömde så ängsligt då du var borta.
Nu har jag dig åter, mitt hjertas vän!
Men stunderna flyga, snabba och korta.

Ack! mins du ännu vår barndomstid?
Hur glade i skogen vi sprungo och lekte,
Der foglarne små i den tysta frid

Gladt sjöngo och kärligt hvarandra smekte?
Jag såg huru nätt de redde sitt bo.
En gång då jag maka på maken såg vänta,
Jag tänkte: så trogen i hemmets ro
Jag ock för min vän på dörren vill glänta.

Då kom en hök ifrån höjden med hast
Och slog efter fogeln, den värnlösa, svaga;
Grep honom med spetsiga klorna fast,
Hur bittert han ock må qvida och klaga.
Ett par små fjädrar, en droppe blod
Var allt hvad af sångaren blef tillbaka.
Men ack! af klagande toner en flod
Bröt fram ur bröstet på sörjande maka.

Den lott ej blef oss på jorden beskärd
Att lefva tillsammans i egen hydda.
Jag var väl en längre lifstid ej värd.
Men dig, min Sigfrid, må Gud beskydda!
Jag flyttar nu bort till ett annat bo;
Det tysta hem under grönskande kullen.
I hjertat har döden slagit sin klo
Och drager mig ned i den svarta mullen.

Farväl! Du stundom väl till mig går?
Och säkert med saknad på mig du tänker.
Men sörj ej din vän, och spara din tår!
Jag ser huru klart den i ögat blänker.
Du råkar mig aldrig i lifvet mer;
Men du har mycket på jorden att göra.

Mitt öga förmörkas, jag knappt dig ser.
Ett ord till afsked du än må höra.

Du förr i djupaste skogen gick,
Att söka varghonans gömda lya,
Och om du det väntade byte ej fick,
Du tröttnade ej att mödan förnya.
En skara ulfvar af värsta sort
Har börjat vårt fattiga land föröda.
Den mågen J jaga i hafvet bort;
Och fly de ej undan så måste de blöda.

J männer veten att faran är stor:
Men när hon är störst är ock hjelpen nära.
Åt sina söner sig landet förtror,
J skolen värna dess frihet och ära.
Bland eder en hjelte skall snart stå opp,
Att föra de modiga skaror i striden.
Följ honom! Följ frihetens nya hopp!
Ty frihet och ära är högre än friden."

Nu hviskar hon åter ett svagt "farväl!
Ett töcken höljer mitt slocknande öga.
Guds heliga Moder! Bed för min själ,
Och tag mig till himlen, den härliga höga!
Gud vare lofvad! Jag åter ser ljus —
En renare sol emot mig blänker.
Guds egen klarhet från Faderns hus
Mildt strålande ned öfver själen sig sänker."

Då allt var tyst, han lyssnade än;
Men fåfängt; ty bruten var liljans stängel.
Förklarad såg han sitt hjertas vän,
Hon låg der så ljuf, som en slumrande ängel.
Han kallade fadern; och bägge en bön
För hennes själ till himlen uppsände.
Den sorg blef ren, den förhoppning skön,
Som ödmjukt i deras själar sig tände.

Sin gernings frukter ej fogden såg,
Han sörjde blott Hans, sin tjenare trogna,
Och fortsatte ostördt sitt våldsamma tåg;
Ty än hans straff ej hunnit att mogna.
Hvad villigt ej gafs, det tog man med pock;
Med hån mot qvinnor och våld mot männer.
Han främst vill förnöja sin råa flock
Och mildhet hans hårda hjerta ej känner.

På fasta slottet i Westerås
Han njöt af det rof han lyckats att hopa.
Han drack och fråssande smorde sitt krås,
Då folket hörs ve och förbannelse ropa.
Hans trogne slottsvakt, den gamle Pehr,
Som gerna ett ord om hans färd ville höra,
En fråga ställde och svar begär,
Och spetsar ifrigt sitt nyfikna öra.

"Vet, gubbe!" han svarar, "det lustigt gick till!
Vi öfvade qvinnor att hölass draga
Och fåra åkern med plogens bill.

Tro ej jag berättar en diktad saga.
Så tredskande bönder jag hängde i rök,
Dock ville jag ej att de skulle stekas;
Vi hade allt mycket besvär och stök,
Men nog var det roligt, det kan icke nekas.

De svenske äro ett underligt slag;
De tåla mycket utan att knota,
Men lida de något mot rätt och lag
De tokarne våga med motstånd hota.
Jag bad dem hafva sin lag i förvar;
Ty ej det minsta jag efter den frågar.
Så länge jag makten i händer har,
Hvad helst mig lyster jag göra vågar.

Af drottningen landet att styra jag fått,
Det är hennes egen morgongåfva.
Hon sade: "mitt folk må du göra godt!"
Det budet jag icke mycket vill lofva.
Men kungen säger: "jag pengar vill ha;
Och pengar du ständigt måste mig skaffa.
Om man dig nekar, du sjelf får ta,
Och om man tredskas, du fritt må straffa."

Jag konungen tjenar. Han är mig huld;
I nöd han säkert mig skall försvara.
Jag skickar honom skatter och guld,
Och honom alltid jag trogen vill vara.
Jag dricker i botten min konungs skål" —
Och så en bägare öl han tömde —

"Mot vänner blid, mot ovän som stål,
Han trots och motstånd än aldrig glömde."

Nu vände sig Jösse till sina män:
"Ha'n J ej plägat er än tillräckligt?
Tyst! Skrålen ej så! — Är det intet igen?
Hvad ni kan bära i er förskräckligt!
Kom gamle Peder! Du nykter är,
Kom led mig in, jag längtar att sofva.
God natt! jag säger. Hvi dröjen J här?
Den sjelf nu kan gå, jag rigtigt vill lofva."

Allt är tyst. Förtryckarn på sitt läger
Hvilar kufvad utaf sömn och rus.
Sömnen hvarje motstånd öfverväger,
Tränger äfven in i tillstängdt hus.
Smyger in uti ett slutet hjerta,
Om ej själen lifligt står på vakt.
Söfver glädje, stillar qval och smärta;
Allting böjes för dess milda makt.

Endast trogen kärleks skugge, sorgen
Kan ej slumra vid en älsklings graf.
Vakande han är en säker borgen,
Att ej kärlek än har somnat af.
Vrede, hämnd, ja äfven hat kan somna,
Om de också väckas lätt igen;
Men ej hjertesorg. Den blott kan domna,
Då den sväfvar kring en älskad vän.

Fadern, som förlorat barn och maka,
Ynglingen, som mist sitt hjertas vän,
Troget hos de kära döda vaka:
Då allt slumrar vakar sorgen än.
Som en läkedom mång kraft förenar,
Fins ock läkekraft i sorgens tår.
Själens mörka fläckar mildt han renar,
Och hans balsam helar hjertats sår.

I ett bröst, der hämndens flamma brinner,
Kan ej friden andas, lugnet bo.
Men blir sucken fri och tåren rinner,
Börjar glädjens säde stilla gro.
Hämnden slocknar; kärlek lifvas åter,
Våldets bittra minnen fly sin kos.
Liden orätt hjertat mildt förlåter,
Närer åter hoppets väna ros.

5.

Drottning Philippa.

II.

I främmande landet jag klagar,
Jag klagar för skog och sjö;
Jag sörjer min ungdoms dagar,
Jag saknar min blomsterö,
Långt bort i det främmande landet.

Jag ville mitt hjerta värma
Vid älskande makes bröst.
Men söker jag dit mig närma
Jag finner der ingen tröst,
Långt bort i det främmande landet.

Som ensliga fogeln i skogen,
När maken far bort från dess bo,
Der väntar vaksam och trogen,
Fast utan glädje och ro,
Jag lefver i främmande landet.

Mitt hus är dystert och öde.
Ej någon der håller mig kär.

Ack! vänner och barn äro döde;
Hvi dröjer jag längre här,
Långt bort i det främmande landet?

Nyss döden mig aktade gästa,
Då rik och lycklig jag var.
Han tog det käraste, bästa;
Blott sorg och armod blef qvar,
Långt bort i det främmande landet.

De folk, som af våldet förtryckas
Jag egnade bistånd och vård.
Men ack! Hur kan svagheten lyckas
Der makten är girig och hård,
Här, borta i främmande landet.

Mitt hjerta behöfver få hvila,
Det önskar sig frid och tröst.
När stormar emot mig ila
Jag flyr till min Frälsares bröst,
Långt bort från det främmande landet.

När allt i verlden mig felar,
Hos honom jag finner min fröjd.
Mitt sårade hjerta han helar,
I honom jag känner mig nöjd,
Långt bort i det främmande landet.

Till honom jag innerligt trängtar,
Hos honom finns kärlek och tro.

Till himlen från jorden jag längtar,
Der finner jag glädje och ro,
I rätta fäderneslandet.

Så Eriks sorgsna drottning tyst klagade sin nöd,
Ty sorgen nu i hjertat byggt sitt näste.
Och liljehvit var kinden, som förr var rosenröd,
Då till sin ungdomsbrud han henne fäste.

Om morgonsol på himlen går upp så klar som gull,
Kan dagen blifva stormig och kulen.
Om lifvets sköna morgon af lust och hopp är full,
Kan aftonen bli dyster och mulen.

På hennes unga hufvud man trenne kronor satt,
Dem bar hon lätt och lustigt som smycke;
Och dertill brudekronan, de unga hjertans skatt;
Den skönaste i alla flickors tycke.

De gyllne kronor tyngde på hjessen mer och mer,
Då deras glans förbleknade och släcktes.
Sin blomsterkrona bruden för hastigt vissna ser —
Utur sin sällhetsdröm hon bittert väcktes.

Hon fått sin unga make ej efter eget val;
Men hjertat fritt och rent hon honom gifvit.
Den skatten han förslöste. Hans kärlek matt och sval
Sin ungdomsbrud ej länge trogen blifvit.

Som bien på heden fladdra kring blommorna i ring
Och honing suga utur deras kalkar,
Så mången man ock söker sin kärlek vidt omkring
Och stulna kyssen hjertats trånad svalkar.

Men qvinnans trogna kärlek förkolnar ej så lätt;
Försmådd i hjertats helgedom han dväljes.
Hon sörjer djupt, men stilla, då hennes kränkta rätt
För ögonblickets lust af mannen säljes.

Philippa var för ädel att hämnas mannens fel:
Hon kunde icke glömma, men förlåta.
Då hennes varma kärlek han mötte kall och stel,
Blef hennes enda tröst att osedd gråta.

Men sköna rosendrömmen, den hade flugit bort,
Och själens fina blomsterdoft försvunnit.
Liksom förbrända öknen låg lifvet kalt och torrt,
Se'n glädjens friska källsprång fort förrunnit.

Dock modig och behjertad hon bar sin tunga lott,
Hon tåligt bar, hvad hon ej kunde hindra.
En sorg, som icke spirar ur skötet af ett brott,
Kan starka själen bota eller lindra.

I Eriks krig mot Holstein, hvarpå han satt sin håg,
Han fåfängt sina rikens kraft förödde.
Och många Svenska krigsmän på hafvets salta våg
För honom tappert kämpade och blödde.

De sleto ondt och ledo af hunger och af törst,
Och fienden dem bort som fångar förde.
De klagade för kungen sin nöd, när den var störst.
Men fåfängt. Ingen hjelp till dem han förde.

Då drottningen fick veta ett ord om deras nöd,
Hon ömsint hjelp och tröst dem genast sände.
Hon gaf dem mat och kläder och vapen, öl och bröd;
Och slocknadt hopp hos dem hon åter tände.

I faran hon åt kungen gaf ofta visa råd,
Och bäst för honom gick när han dem lydde.
Den ena gång för tveksam, den andra gång för bråd,
Han illa fäktade och illa flydde.

Af Hansans flotta plötsligt blef Köpenhamn belagd,
Och kungen varsamt sig i Sorö gömde.
Då samlade hon hären, i faran ej försagd,
Och slog dem innan de om anfall drömde.

Af ängslan drifven Erik drog till Jerusalem,
Att blodskuld med en valfart lätt försona.
Då böd han henne styra tills han kom åter hem;
Ty henne passade båd svärd och krona.

Hon ville ära vinna; åt Norden större makt,
Och Hansans öfvermod tillika hämma.
På dennas stolta planer hon noga gifvit akt;
I bäcken var det bäst att floden stämma.

En stor och väldig flotta, väl rustad, sändes bort
Till Tysklands kust mot fienden att strida.
Den segrade i början; men glädjen blef så kort,
Ty nederlag till slut den måste lida.

När kungen detta sporde, af häftig vrede tänd,
Han ord och hand mot drottningen ej sparar.
Men hennes själ för alltid blef då från honom vänd,
Och fri ifrån hans våld hon sig förklarar.

Hon glad och lätt sig kände då hon från bojor fri
Sig längtande mot klostrets fristad vände.
Sin frälsare hon sökte. Hans brud hon ville bli;
Hans kärlek hennes fromma hjerta tände.

Uti S:t Britas kloster i Wadstena en tid
Hon tjente, se'n hon verldens tjenst fick slippa.
Men snart i blåa kyrkan hon kom till ro och frid
Den goda, bittert pröfvade Philippa.

6.

Engelbrekt i Hemmet.

"Skynda mina snälla flickor!
Ugnen nu är riktigt varm.
Skaffa torra lysestickor.
Får han kallna: hvilken harm!
Far jag väntar nu tillbaka
Hem med folket snart igen.
Färska bullar! det skall smaka
Hungriga och trötta män.

Barbro! sätt i ordning bordet;
Tappa öl och lägg upp gröt!
Elin tyst! Hör grannt på ordet!
Blott din egen syssla sköt!
Lägg din näsa ej i andras,
Det gör bara kif och gräl.
Mycket och med rätta klandras
Den som bråkar utan skäl.

Anna! bär nu hit vår grissla,
Brödet skall i ugnen in!

Tyst! jag hörde någon hvissla;
Kanske är det gubben min.
Nej, det hörs ock tramp af hästar;
Främmande vi få till bys.
Godt, om det är vän som gästar!
Anna, spring till dörr'n och lyss!"

Dock, för sent det ordet hördes;
Gästen hade mera brådt.
Dörrens klinka redan rördes
Innan hon från stället gått.
Dörren öppnas. In han stiger,
Önskar huset fromt "Guds fred!"
Sätter sig så ned och tiger,
Såsom då var tidens sed.

"Nå Gud signe dig! Välkommen
Frände!" ropte hustrun gladt.
"Säkert gömmer du i lommen
Åt oss någon hemlig skatt.
Ty i natt en dröm jag hade:
Dig och Engelbrekt jag såg;
Hörde hur du tydligt sade:
"Red dig fort till fjerran tåg!"

Gästen log och svarte: "Fränka!
Kanske nu ni drömde rätt.
Dock det vill jag mer betänka;
Man förtalar sig så lätt,
Om en hemlighet man gömmer

Vaken fullt och klok dertill.
Annat är med den som drömmer,
Han får säga hvad han vill."

"Klok du är; jag väl det vetat —
Klok man sparar dock sitt pris —
Men hos dig jag fåfängt letat
Efter spåren af en vis.
Le du fritt åt mina drömmar;
Anse dem för bara prat.
Får din tunga fria tömmar,
Hörs det nog, hon är ej lat."

Gästen redde sig att svara,
Då på gafvel dörrn flög opp
Och en pojke snabbt sågs fara
Fram mot ugnen med ett hopp.
Ropte: "ack, så präktig kaka!
Far är efter hack i häl.
Kära moder, låt mig smaka,
Annars hungrar jag ihjäl."

Modren böjde sig och smekte
Gossens hufvud. Åter lugn
Med hans lockar gladt hon lekte;
Glömde både gäst och ugn.
"Stackars barn! lär dig att styra
Denna vilda häftighet,
Annars skall din blinda yra
Ofta göra dig förtret."

"Moder, ej är värdt du fruktar;
Ingen nöd! jag är ej sen.
Nej, var viss, jag säkert tuktar
Den mig söker göra men.
Nå, hvad sade jag? Den pappa,
Är han icke riktigt snäll?
Honom vill jag hjertligt klappa,
Att han kom till oss i qväll."

Snabb som fogeln, strax han hastar
Till den öppna dörren bort
Och i faderns famn sig kastar,
Der hans dröjsmål dock blir kort.
Häpna stirra se'n hans blickar,
Då en främmande han ser.
Men förtroligt strax han nickar
Och åt gästen handen ger.

"Morbror Erik, säg hvad gör du
Här?" Så frågar han helt käckt.
"Säkert ledsam nyhet för du,
Då du helsar på din slägt.
Men så är ock svåra tider,
Som oss far ej sällan sagt.
Lyckans hjul sig ofta vrider,
Om man icke väl ger akt."

"Pojke tyst! låt bli att prata,
Sådant du ej än förstår.
Morbror dina råd skall rata

Och din vishet han försmår."
Så föll fadern in. "Jag språka
Sjelf med morbror vill i ro.
Sällan får jag honom råka,
Fast ej långt vi åtskils bo."

"Mor, hvar är vår lilla Märta?
Hvarför syns hon icke till? —"
"Hvarför? Jo, den yra snärta
Går och gör just som hon vill. —"
"Men jag rår ej för, jag bäfvar,
Bara hon ur sigte går.
Jämnt jag då i oro sväfvar;
Räds en fara henne når.

Men, bror Erik, tag ej illa,
Mor och barn jag sätter först!
Fader sjelf, du det bör gilla.
Dock, om hunger eller törst
Jämte trötthet svårt dig plågar,
Må jag spara fagra ord.
Säkert nu man faten rågar,
Väntar oss till dukadt bord."

Väldigt bord stod redan färdigt —
Väldigt var hans husfolks tal —
Gästabudet ock var värdigt
Mången herres borgasal.
Fläsk och kött man ej fick spara;
Ännu mindre öl och mjöd.

Sådan efterlängtad vara
Skänktes i till öfverflöd.

Folket huggit ved till mila
Under hela veckans lopp.
Nu det fick en dag till hvila,
Att sig åter friska opp.
Glad är kolaren i skogen
När han milan färdig har;
Glad som bonden är vid plogen,
När han sista fåran drar.

Kolarn i sin kojas sköte
Lyss på ufvens hemska låt;
Fruktar skogsfruns skälmska möte
Och de leda trolls försåt.
Blef han mörk i håg och dyster,
Knapt han dock till hemmet kom,
Innan honom åter lyster
Till sin mila vända om.

Underbara sagoljuden
Sväfva från berättarns mun.
Rysande men tjusad bruden
Lyssnar glad af hjertats grund;
Husbond med förstulna löjen
Hör på sagans dunkla tal,
Mins ock bland sin ungdoms nöjen
Äfventyr från skogsfruns sal.

Snart från alla bordets kanter
Hör man skratt och muntert glam.
Glädjens djupa schakt och branter
Träda djerft i dagen fram.
Men som åskan plötsligt dundrar,
Man ett väldigt "tyst!" nu hör.
Hvar och en blir stum och undrar,
Hvad det ordet med sig för.

Engelbrekt från bordet rusar
Upp och genom dörren ut,
Der nu vilda stormen brusar
Hvinande kring stugans knut.
Åter thordönsrösten ljuder:
"Skynda! grufvan står i brand:
Blott då Engelbrekt der bjuder,
Låna alla hjelpsam hand."

När till stället han anländer,
Utförs strax hvad han befallt.
Främst bland lågor, rök och bränder,
Främst i faran öfverallt,
Hurtigt han af folket följes;
Ingen tvekar eller räds.
Stundom han af rökmoln höljes,
Öfverallt är han tillstäds.

Outtröttlig ses han ila
Dit, der elden rasar mest;
Unnar sig ej någon hvila,

Fast han den behöfde bäst.
Medan fara än syns hota,
Alla hjelpa ifrigt till.
När man väl fått elden mota,
Gör man åter som man vill.

Först när morgonsolen väcker
Dagen ur sin slummer opp,
Glad man sista branden släcker,
Andas åter fröjd och hopp.
Alla längta då att hinna
Hem till eget stilla bo.
Nattens fasor snart försvinna,
Då man der fått lugn och ro.

Men förut man går till messa,
Ingen glömmer tacka Gud.
Glädjetår ur ögat pressa
Härlig lofpsalms fröjdeljud.
Utom templet se'n man dröjer,
Af en plötslig tanke väckt.
Liksom ur ett bröst sig höjer
Ropet: Lefve Engelbrekt!

Folket skingras. Alle hasta
Hemåt. Engelbrekt stod qvar;
Gaf sig ingen tid att rasta,
Då han ännu oviss var;
Oviss om han kunde våga
Allt förtro åt grufvans vakt,

Medan än en hemlig låga
Kunde bryta fram med makt.

Åter läggs en annan börda
Honom på af grufvans folk,
Länge vandt i honom vörda
Rättens värn och visa tolk.
Väl han visste lagen tyda,
Ej hans dom var vrång och hård.
Ingen vägrade att lyda,
När om rätten han tog vård.

En hörs våldförd, en bedragen;
En beljugen, en förledd;
Allas oskuld klar som dagen;
Hvar och en till svar beredd.
Ingen sjelfmant ville vika,
Alle yrkade på rätt.
Han dock väl förstod förlika
Hvarje tvist på billigt sätt.

Se! till sluts en stackars qvinna
Tränger genom folkets hop.
Hennes tårar häftigt rinna
Och hon höjer vilda rop:
”Far man gripit har och häktat;
Slitit bort från hemmets härd,
Då vi ej till fogden mäktat
Strax betala fordrad gärd.

Att han måtte sig förbarma
Jag med tårar fåfängt bad.
Ack! han log blott åt oss arma,
Vid vår klagan mera glad.
Väl förnöjd då han lät leda
Bort från oss vår enda ko.
Kan ej Engelbrekt oss freda,
Får man säker mer ej bo."

"Ringa tröst jag har att gifva,
Fogden är mig icke huld.
Söker jag din sak bedrifva,
Ökar jag blott gammal skuld.
Men din nöd är stor, och gerna
Jag ditt skydd mig tager an.
Att den svage modigt värna
Anstår hvarje rättsint man."

Hem han gick med sorgset sinne,
Glädjen stelnat i hans bröst.
Qvinnans smärta — ängsligt minne —
Genljöd med sin klagoröst.
Folket lidande och plågadt
Ständigt ängslade hans själ.
Hvad han för dess frihet vågat
Dock ej hittills lyckats väl.

Som ett dystert åskmoln dröjer
Hotande vid himlens bryn,
Tills det dundrande sig höjer,

Skickar blixtar utur skyn.
Så han dyster stod och tänkte,
Pannan molnhöljd, munnen stum,
Tills i ögat flammor blänkte
Fram ur hjertats dolda rum.

Fränden tyst bredvid hans sida,
Under egna tankars svall,
Ansåg klokast att förbida
Thordönsviggens vissa fall.
Ändtligt vredens åska dundrar;
Strax han stämmer in med makt.
Vännen tystnar då och undrar,
Gifver se'n på orden akt.

"Illa står det till i landet,"
Så han började sitt tal.
"Kungen sliter löftesbandet,
Våldet råder; rätt är fal.
Våra herrar stundom knota,
När det gäller eget skinn.
Men att våld och orätt mota,
Lägger sig ej någon vinn.

Någon bör till kungen fara,
Säga huru här står till
Och för honom rent förklara,
Att man mer ej tåla vill.
Folket fäst på dig sitt öga,
Sätter mest till dig sin lit,

Näst till Herren i det höga:
Fordrar att du reser dit.

Vill du deras bön bejaka?
Res då strax till Köpenhamn.
Hemmets fröjd du får försaka;
Barnens smek och hustruns famn.
Bäst du vet hur folket blöder
Starkt ur många djupa sår.
Hvarje dag en plåga föder;
Hvarje stund en smärtans tår.

Gå! välsignelsen skall följa
Dig på sådan vådlig färd.
Gå! Du kan för dig ej dölja,
Att du ger en tacksam gärd
Åt det folk, som högt dig lyftat,
Ärar mer än någon ann'.
Du till frihet ständigt syftat,
Så du blifvit folkets man.

Folkets man! Det namnet klingar
Stolt i folkets egen mun.
Då du vunnit det, du svingar
Dig till ärans höjd på stund.
Är du folkets man, i spetsen
Skall du gå för folkets här.
Liten syns ännu den kretsen;
Men den hastigt växa plär."

"Nyss mig rörde hustruns tårar" —
Så han genast gaf till svar —
"Mot förtryckare och dårar
Vi oss ruste till försvar.
Ack! de ej förstå att nöden
Har sitt mått och tål ej mer.
Hellre striderna och döden,
Då man träldom för sig ser!

Ja, jag vill till kungen fara;
Feg är den som faran flyr.
Modigt vill jag der förklara,
Hur man fogdens orätt skyr.
Kanske kommer jag till korta?
Ja, då är det lyckans fel.
Blir jag ock för alltid borta,
Tacksamt minne blir min del."

Nu han in i stugan trädde.
Kärlek i hans blickar brann,
Glada barnen honom glädde,
Och i hustruns famn försvann
Hvarje spår af vredens flamma,
Hvarje drag af sorg och harm.
Här han alltid var densamma,
Mildt allvarlig, hjertligt varm.

7.

Engelbrekt hos Konungen.

Till Danmark Engelbrekt lyster att rida,
Han kunde ej hemma dröja.
Han såg sitt folk förtryckas och lida,
Sin röst till dess skydd vill han höja,
Ty mest det på honom förtröstar.

Han red genom skogar mörka som natten,
Der väg han knappt kunde finna.
Han for öfver sjöar och forsande vatten;
Ty fort han till målet vill hinna.
Hans hjerta det brinner af oro.

Han räddes ej faran, som kring honom lurar;
Ej stigmän, som resande plundra;
Ej störtregnens öfversvämmande skurar;
Ej åskor som hotande dundra;
Ej stormen på sjön och i skogen.

Han knappast till konungastaden var hunnen,
Då in han för kungen vill träda.

Bland skaror af hofmän ej någon blef funnen,
Som främlingen ville tillstäda
Att ingå i konungasalen.

Han ofta sig liknat vid fogeln i snaran,
Som måste sin fångare bida.
Men alltid hans hjerta var större än faran:
Det lugnt kunde vänta och lida.
Nu gäckar hans tålamod fresta.

"Väl vet jag," han sade, "hvad jag har att göra,
Mitt folk ej förgäfves mig sände.
Mitt värf jag för konungen strax måste föra;
Ty hit jag för ro skull ej lände.
Jag vill ej som narr vända åter.

Er möda, J ståtliga herrar! jag lindrar,
Er höfdes ej slottsporten stänga.
Jag ville väl se, hvem af eder mig hindrar,
Att in till konungen tränga;
Då bud ifrån Sverige jag förer."

På ord följde gerning, till hofmännens häpnad;
Men gerna med björnen ej strides.
Han endast med ljungande blicken var väpnad;
Men allt vek för honom till sides;
Och modigt han trädde i salen.

Med hvassa ögon omkring sig han spanar,
Bland skaror af hofmän och råder.

Men hvem är kungen? Han strax det ej anar,
Der ej majestätet förråder,
Som tryckt uppå pannan sin prägel.

I inre salen, med dörren på gafvel,
Ett par man kunde betrakta,
Som ifrigt lekte på gyllne schacktafvel
Och syntes på annat ej akta.
Dock sågo de godt på hvarandra.

Den ena en kindfager, guldlockig qvinna,
Med ögon strålande klara.
Med höfviska later hon, lik en furstinna,
Sin höghet väl sökte försvara
Mot ryktets skärande tungor.

Den andra, en man i sjunkande åren,
Med läppar och kinderna röda
Och hufvudet klädt af yfviga håren,
Sågs tankfull mot armen sig stöda.
Hans blick var missnöjd och vresig.

Vid dörren stod Engelbrekt qvar och betänkte,
Hvart stegen han nu skulle rikta.
Fast allmänt begapad han blicken ej sänkte;
Hans jernmod kunde ej svigta.
Frimodigt omkring sig han skådar.

En hofman sin vetlystnad längre ej gömde,
Han frågte: "hvad har du här göra?

Det tycks som ditt ärende hemma du glömde.
Hvad är du för en? låt oss höra!
Hur kom du härin? gick du galet?"

"Så tycks det; ty hof utaf höflighet prydes,
Hos oss så man tänker och talar.
Jag tror ock den regeln här lika bör tydas,
I Danmarks konungasalar.
Så bruktes här fordom vid hofvet.

Från Sverige jag kommer af allmogen sänder,
Det må du för konungen nämna.
Jag medför ett bref, som i konungens händer
Jag genast är redo att lemna.
Jag ber dig anmäla min hitkomst."

"Nu konungen spelar med jungfru Cecilia;
Då är icke godt honom störa.
Men gerna jag låter dig hafva din vilja,
I fall han ditt uppdrag vill höra.
Han strax skall få veta din fordran."

Och genast i salen för kungen han träder,
Den främmandes ankomst att båda.
"Herr konung, jag vet att ditt sinne det gläder,
Ett bud ifrån Sverige att skåda!
Det väntar derute i salen."

"Hvad säger du? Har man nu skickat mig åter
Ett budskap med skrifvelser många?

Jag vill icke läsa't. Jag vet hur det låter,
Med klagpunkter breda och långa.
Det folket kan knorra och klaga!

Guds pina! Man ingen hvila mig unnar,
Ej frid och ro får jag hafva.
Knappt en är gången då strax man förkunnar,
Att nya till slottsporten trafva.
Säg till att han drager till fanders!"

Cecilia konungens häftighet känner,
Hon smekte hans kinder och sade:
"Kanske är han hitsänd ifrån våra vänner.
Att bortskicka honom är skade;
Med honom min herre må tala."

"Din varning, Cecilia, är värd att betänka!
Nå väl! detta råd vill jag gilla.
Gå, Ficke, och säg: Jag ett samtal vill skänka.
Dock må han min nåd ej förspilla
Med otidigt mummel och klagan."

Han axlade liten guldstickad kappa
Och fästade svärd vid sin sida;
Band guldked om halsen och glömde ej klappa
Den qvinna han bäst kunde lida.
Så trädde han stolt in i salen.

Hans herrar sig bugade djupt emot jorden,
Då Engelbrekt litet sig böjde,

Han helsade konungen ödmjukt med orden,
Men måttlig vördnad han röjde;
Ty höghet, ej högmod ger vördnad.

"Från Dalarnes allmoge eder jag helsar,
Herr konung! med ödmjuk begäran,
J värdens för Guds skull från fogden dem frälsa!
Han är deras skräck och förfäran.
Med skatter han folket förtrycker.

Jöns Eriksson, stadigt sin böjelse trogen,
Vårt folk som ett vilddjur handterar.
Han röker dem, slår dem, och spända för plogen
Han qvinnor och männer marterar;
Från hemmet de snart måste flykta.

Att detta är sanning min hals vill jag våga.
I tornet med jern mig förvara
Tills fogden är hemtad. Då sjelf honom fråga;
Han torde ej lätt kunna svara,
När tusen med mig skola vittna.

Om rätten ransakat och se'n honom fäller,
Jag fordrar att han måtte hänga.
Är osann min klagan, detsamma mig gäller;
Då får jag till nåden ej tränga.
Så synes mig rättvisan kräfva."

"Du bjuder nog högt. Men har Jöns så förfarit,
Jag vill icke honom berömma.

Mot mig har han trogen och tjenstvillig varit;
Och derföre sjelf vill jag dömma,
Sen rådet i målet ransakat."

När Engelbrekt åter mot hemmet sig vände,
Till tröst han det kungsordet förde.
Och rådet ransakning till konungen sände;
Men svar man från honom ej hörde,
Ty Jösse nog vägarne visste.

Han fortfor att allmogen plåga och skinna;
Hans ok blef allt värre och värre.
Blott penningesäckarne stoppades stinna,
Han räddes ej kungen, sin herre;
Ty guld klingar bättre än tårar.

Så Engelbrekt måste ånyo sig hasta
Att våldet för konungen klaga.
"Herr konung! Er fogde försöker att lasta
På folket mer än det kan draga;
Sin hjelp det af konungen väntar.

En träl, som blir våldförd, sig jämrar och qvider,
Den frie sig söker försvara.
Än folket med tålamod tiger och lider,
Men snart tör det blodigt förklara,
Att orätt och frihet ej sämjas."

"Är åter du här?" Så konungen frågar.
"Vill du ej med friden mig låta?

Bäst är du för konungen mer dig ej vågar;
Ty föga din sak lär det båta.
    Gå! kom ej inför mina ögon!"

Han lydde och gick. Men mellan hans tänder
Ett svar hördes halfhögt utfara:
"Jo, än en gång hit jag åter mig vänder;
Men då skall jag ensam ej vara.
    Mitt folk vill jag rättvisa skaffa."

8.

Härtåget.

"Upp, raska gossar! vi tåge käckt
Till kamp och strid.
Vi följe vår höfding, vår Engelbrekt,
I krig som frid.
Med ordnade skaror
Och djerfhet i faror
Vi frukte ej fiendens spjut eller svärd;
Ty böndernas här är sin höfding värd."

Så hären från fäste till fäste flög;
Från borg till borg.
Ej märktes en modfäld, ej fanns någon trög;
Der sågs ej sorg.
När lurarne ljödo,
Till striden de bjödo.
Då offrade modigt hvar stridsman god
För landets frälsning sitt varma blod.

När Engelbrekt ropte: "nu raskt framåt!
Med lust och fröjd,"

Man hörde med glädje krigslurens låt
I himmels höjd.
Man främst ville vara
I ära, som fara;
Men lydnad för höfdingens bjudande ord
Blef alltid i böndernas rotar spord.

Ej fick man taga något med våld
För egen skuld,
Ty rättvis var han, ej mindre än båld,
Mot arma huld;
Tog man blott en höna,
Man rätten fick röna,
Och derför ej märktes i hārens spår
En rättvis klagan, ett blödande sår.

Han Westmanlands allmoge kalla lät
Till Westerås.
Man gerna samlas med snabba fjät
Der tröst kan fås.
Då ordet han höjde,
Ej länge det dröjde
Förr'n modet i hvarje hjerta brann,
Och alla sig reste till strids som en man.

"Jag ofta har hört att J lidit men
Af fogdars hand;
Den hårdt har tryckt och tung som sten
Vårt hela land.
Der orätt gifves,

Och rätt fördrifves,
Vi måste oss resa till eget försvar;
Ty träldom än aldrig Svensk man bar.

Om J viljen följa, jag för eder an
På farans stråt;
Som bölja vid bölja, så man vid man
Vi följas åt.
Vill fienden möta
Vi derom ej sköta,
Ty den som kämpar för frihet och hem
Han aktar ej stort sitt lif eller lem."

Och allmogen svarade med en mun:
"Dig följe vi.
Du orätt hatar af hjertans grund,
Vill lefva fri.
Gud löne din vilja!
Vi skole ej skilja
Vår sak ifrån din och från landets väl;
Och detta vi lofve vid lif och själ.

Hvad du om fogdarnes hårdhet sagt
Är sant och rätt.
De många om gods och välfärd bragt
På våldsamt sätt.
När rättvisan kräfves
Den sökes förgäfves.
Så hellre vi drifve de plågare bort:
Den saken är enkel, den rättvisan kort."

Från Westerås man gick utan rast
Mot Köpings hus.
Det illa försvaradt blef taget i hast
Förutan krus.
När lågorna tändes,
Till grunden det brändes,
Dess höfding af bondehären sett nog;
Han genast vardt rädd och till fötterna tog.

Så hären bröt opp och tågade bort
Till Örebro.
Der dröjde den icke, ty tiden var kort;
Der gafs ej ro.
En dagtingan gjordes,
Man vägra ej tordes
Att lemna fästet om sex veckors tid;
Till dess fick fogden vara i frid.

Till Nyköpings borg nu vägen låg
Och den gick fort.
Dess höfding visade ingen håg
Att öppna port.
När han ville mota,
Hörs Engelbrekt hota;
Strax blef han modfälld och dagtingan slöt.
Han gjorde dock nödigt hvad honom förtröt.

Till Ringstadaholm nu hären gick
Den ginsta led.
Då Engelbrekt vägrande svar der fick,

Så blef han vred.
"Det blir din skade",
Till fogden han sade,
"Jag skall dig draga med håret ut
Förr än sju dagar ha tagit slut."

En flotte på elfven han bygga böd
Båd' stor och fast.
Ett femvånings torn derpå fick stöd
I största hast.
Den barfrid sig höjde,
Och länge ej dröjde,
Förr än den mot borgen hotande stod;
Då föll på engång den fogdens mod.

Man knappt följer Engelbrekts segertåg
Med stormens fart;
När framför en borg han med hären låg,
Han tog den snart.
Här hjelpte ej neka,
Han visste beveka
Med lock eller pock, med käckhet och mod;
Och sällan hans framgång kostade blod.

Så ilar han hurtigt landet omkring
Af seger följd,
Från borg och till borg — en klippfast ring, —
Med lagrar höljd.
Då sist han dem vunnit
Han målet ock hunnit,

Då såg han med glädje att landet var fritt
Och bojorna brutna, som främlingar smidt.

Den glädjen blef kort, ty tvisten fort
Med kungen slöts:
Man gaf tillbaka hvarenda ort
Då friden knöts.
Den länge ej räckte,
Ty misstro den släckte;
Se'n mången underhandling var spild,
Blef kungen ånyo från folket skiljd.

Snart växte den tvedrägten åter till fejd,
Till blodigt kif.
Då mindes man Engelbrekts ädla frejd:
"Vår höfding blif!"
Till honom man sade;
"Ty allmogens skade
Det varder, om du ej förer oss an,
Du allmogens kämpe! du folkets man!"

Och åter från borg till borg han drog
Allt landet kring.
De bortgifna fästen han återtog,
En lätt gjord ting!
Väl segern var trogen,
Men olyckan mogen;
Sjuk drog han från hären vid Axevall,
Att möta försåtet, som vålde hans fall.

9.

Nattlägret.

Hvad rör sig deroppe vid skogens bryn?
Hvad skymtar der nedföre brinken?
Jag råder er, Engelbrekts fiender, flyn,
Ty öfver er är han i blinken.
J hören hans lurar, de ljuda så rent.
I qväll han ej hinner; det är nu för sent,
Men i morgon gäller det strida.

På sluttningen första skaran gör halt,
Hon der skulle morgonen bida.
Den nästa sig lägrar — så var det befaldt —
Helt nära invid hennes sida.
Fram kommo allt flere ur Kolmårens sköt,
En sednare strax till en främre sig slöt;
Men sent hela hären var lägrad.

Från hvar och en skara nu sändes en tropp,
Att bränsle till vakteldar hemta.
De skynda till skogen med täflande lopp,
Och muntert de leka och skämta.

Snart mäktiga bålen flamma i höjd,
Och fladdrande lågorna helsas med fröjd;
Det skenet ses vida kring slätten.

Kring brinnande bålen sig skarorna lagt,
Der väldiga matsäckar tömmas.
De torra förråden angripas med makt;
Qvarlefvorna sorgfälligt gömmas.
Men dryck? Ja, den saknas nu allmänt gudnås!
En bägare öl kan för pengar ej fås,
Blott springkällan bjuder sitt flöde.

Man hjelpte sig fram utan öl och vört,
Och bränvin! Det var ju eländigt?
Och tänk! utan tobak, den stinkande ört,
Som nu är i munnen beständigt.
Man lefde och trifdes och dugde ändå,
Men hur det gick till kan man nu knappt förstå,
De stackrarne visste ej bättre.

Det folket af mödor ej tröttades snart,
Ty kraft fanns i lemmar och hjerta.
Det var af en jernhård och ihärdig art
Och pjunkade icke af smärta.
Men äta de kunde, om mat bara fanns,
Och dricka och raskt svänga om i en dans
Och slåss när det gällde att strida.

En spelman sin giga i matsäcken gömt,
Den drog han nu fram uti dagen.

Nyss hade man denna alldeles förglömt;
Ty alla blott tänkte på magen.
Vid första ljud kommo benen i gång
Och svaga tonen förstärktes med sång,
Då dansen kom riktigt i ordning.

Men andre sig öfva att "bryta arm,"
Att "brottas" och "tämja stutar."
Fast leken var hårdhändt den väckte ej harm;
Dock harmlöst ej alltid den slutar.
Lätt flyger från munnen ett uddhvasst ord,
Så följa flere, se'n början är gjord,
Och snart står striden i låge.

Då stormen växte fram trädde en man
Med lugn i den upprörda hopen.
Strax vredens låga mattare brann,
Och genast tystnade ropen.
Hans gång var långsam, allvarligt hans skick;
Men klar brann elden i kämpens blick
Och mer den sade än orden.

"Er lek var munter. Det gläder mig nog,"
Han sade, "ty lust må ej fattas.
Dock fordras ordning i hären med fog
Och högre än styrka den skattas.
Men gån nu till hvila, se'n nattvakt är satt;
En fiende lätt kunde göra oss spratt,
Om, sorglöst, vi honom ej vänte."

Så Engelbrekt går ifrån hop till hop,
Att öfverse sina skaror.
Sin höfding de helsa med glada rop;
Sitt stöd i bekymmer och faror.
Blott ettstäds med tystnad togs han emot;
Der hördes ej tecken till klagan och knot,
Men sorgen låg mörk öfver alla.

"God afton, vänner! Hvad står nu här på?" —
"Ack! nöden har jernhård vilja.
Vi måste nu åter till hemmet gå,
Och genast från hären oss skilja.
Vi ha intet äta: vår matsäck är tom,
Tid är då att vända från tåget om;
Ty hungern den starkaste kufvar."

"Jag kan er ej mista. J måsten bli qvar;
Försöken en dag eder berga." —
"Hjelp måste då komma och hjelpen bli snar,
Ty sjelf du förbjudit oss härja.
Vi ha inga pengar att köpa oss bröd;
Ej frukte vi krigarens blodiga död,
För hungersdöden vi fase." —

"I morgon går vägen till Ringstadaholm,
Der rika förråd äro sporda.
När höet är slaget och uppsatt i vålm,
Är skörden ej svår att fullborda.
Då slottet är taget blir bytet vårt;

Så drage vi åter med glädje bort
Se'n våra behof äro fyllda."

På skogshöjdens hjesse ett svedjeland
Var hugget och färdigt att tända;
På engång det hela stucket i brand
Sågs rökmoln och lågor uppsända.
Vid randen af detta eldhaf en ring
Af djerfva ynglingar knuten omkring
Stod fast som klippkrans kring stranden.

Dit ställde nu Engelbrekt sina steg,
Den modiga skaran att skåda.
Han gick omkring den långsamt och teg,
Fast ögonen glädje förråda.
Sist talte han: "Gossar! förr sol ej går ned
I morgon afton innan ert led
Med fiendens här fått sig mäta."

Ett rop af glädje hördes till svar:
"Vi äre redo att följa.
Då du oss leder, blir segern snar;
Med ära den oss skall hölja.
Vi lite på dig, fader Engelbrekt!
När du är i spetsen, vi följa dig käckt,
Ty mest dig fienden fruktar."

Då bålet slocknat och det blef natt
Och lurarne tecken gåfvo
Att hären fick hvila, se'n vakter man satt,

Snart trötta skarorna sofvo.
Den djupa tystnaden mer ej störs;
Blott sällan en sakta hviskning hörs
Af poster, som troget vaka.

Men tyst! derborta hörs ju en sång
Af en ensligt ljudande stämma.
Kom, låt oss nalkas och lyssna en gång!
Jag kan min lystnad ej hämma.
Men ack! förgäfves. Nu sången tog slut.
Vi hade bort komma litet förut;
Kanhända begynner den åter.

Der hörs nu en fråga: "är någon trött?
Han lägge sig ned på sitt öra,
Att hvila stilla och sofva sött;
Men vi äre lystne att höra.
Af sagor och visor det finns ett stort tal;
Hvar en i sin ordning af eget val
Må en för oss andra sjunga.

Nyss Erik sitt löfte löst som en karl,
Nu, Johan, din ordning är inne!
Jag vet att du stora förråder har
Af sagor i ständigt minne;
Låt stunden ej flyta fåfängt förbi;
Den först begynner ock först blir fri,
På dig vi alle nu vänte."

"Nå väl!" han sade, "jag ger hvad jag har:
Min saga för midnatt kan passa.
Jag hörde den förr vid milan af far,
Och hviska och prassla och tassa
Mig tycktes på alla sidor i ring
Som lefde hvarendaste buske omkring.
Jag skälfde af nöje och fruktan."

Julottefärden.

Månen stilla blänker
Öfver islagd sjö,
Och sitt silfver stänker
Ned på drifvans snö.
Muntert fålen trafvar,
Skakar fladdrig man.
Skarpskodd hof ej snafvar
På den glatta plan.

"Hvart går färden? Ila
Yngling ej så fort.
Kom! stig in och hvila
Inom gästfri port.
Kom! jag vänligt bjuder
Mödans stilla lön."
Så en stämma ljuder
Lockande och skön.

Och bland träden blinkar
Fram en hvit gestalt,
Som förföriskt vinkar,
Men han svarar kallt:
"Här jag ej får dröja,
Ty vid ottans ljus
Tusen knän sig böja
Redan i Guds hus."

Trafvarn strax han manar
Till förökadt språng.
Nära svek han anar,
Och hans väg är lång.
Plötsligt bakom skalla
Hemska, vilda skratt:
Gud och helgon alla,
Skydden mig i natt!

Vildare blir färden.
Skrämd af trollets skrän
Öfver ängar, gärden
Skenar trafvarn hän;
Stannar först att springa
Då på helig ort
Han en löddrig bringa
Stött mot kyrkans port.

"Kom, min Snällfot! hasta
In i timradt stall;
Ej du der skall fasta,

Ej du frysa skall.
Bort jag måste skynda,
Ottan börjad är.
Svårt jag skulle synda,
Om jag dröjde här."

Ljusens skimmer flyter
Genom rutor små,
Och sig skenet bryter
Matt mot töcken grå.
Väldigt brusar sången,
Mattas åter af;
Tyst blir pelargången,
Som en stilla graf.

Unger svennen träder
Genom kyrkans dörr,
Ser de stränga fäder
Sittande som förr,
Nedslår blyg sitt öga,
Skyndar till sitt rum,
Ser mot koret höga,
Blir af häpnad stum.

Ty vid Altarranden
Står en okänd prest,
Sträcker hotfullt handen
Mot den nya gäst.
Bleka läppar röras;
Tala många ord.

Inga ord dock höras,
Knappt en suck blir spord.

Men hans hemska blickar
Träffa hvasst sitt mål.
Dystra han dem skickar,
Brinnande som bål.
Småningom han sträcker
Sig mot hvalfvet opp,
Frälsarns korsbild täcker
Spökets töckenkropp.

Dödsblek fasa isar
Svennens heta blod,
Tåradt öga visar
Hän på sorgset mod.
Men med spetsadt öra
Lyssnar han ändå;
Tror sig tydligt höra
Presten hviska så:

"Vi, bleka vänner!
Här möte satt
Från grafvens tystnad,
Från dödens natt.

Nu dvalan brytes,
Som blef för lång.
Låt sinnet lättas
Med tal och sång.

Se flamman flämtar
Nu matt och blek.
Upp! dunkla vänner,
Till midnattslek.

En främling inträngt
Från lifvets land.
Fort gripen honom,
Med bentorr hand.

Han oss skall följa
Till grafven bort.
Vår lek han störde,
Hans fröjd blir kort."

Från sin skuldra kastar
Hvar sin mantel grå,
Och med ifver hastar
Att sitt byte nå.
Hvita ögon blänga
Utan ögonsten;
Blickarne dock tränga
Genom märg och ben.

Dödlig ångest hakar
Sig vid hjertat fast.
Skälfvan kroppen skakar,
Och han flyr med hast.
Själen mer ej känner
Tankarne igen.

Sanslös bort han ränner,
Vet ej sjelf hvarthän.

Då för honom träder
Frälsarns bild i glans,
Klädd i hvita kläder,
Med en strålekrans.
Hjertat lugnas åter,
Blodet får sitt lopp,
Ögat stilla gråter,
Själen känner hopp.

"Gud! att dig förgäta
Verldens lust mig bragt,
Som mig sökte fläta
I sin famn med makt.
Fräls du mig ur nöden,
Fräls från ondo mig!
Tacksamt in i döden
Vill jag prisa dig."

Så han korsar pannan;
Korsar bröstet ock.
Hastigt från hvarannan
Spränges spökens flock.
Flydt är skuggors hvimmel,
Nattens fasa slut,
Då till månljus himmel
Glad han skyndar ut.

Morgonen nu bräcker
Bort vid österns bryn.
Tuppagället väcker
Folket ner i byn.
Snart till Ottsång kallar
Förstgångsklockans ljud.
Högt dess treklämt skallar;
Prisar trefaldt Gud.

Öfver skogsväxt kulle
Raskt vid blossens sken
Nalkas menskofulle,
Snabba slädar re'n.
Snart i kyrkan sjunga
Enade i tro
Både gamla, unga,
Sitt in dulci jubilo.

Din saga är kuslig. Jag ryser alltjemt
Och iskalla dimmor mig hölja.
Den sången vid midnatt ej liknar ett skämt;
Vildt spöken min tanke förfölja.
Låt höra en sång, som kan lifva vårt mod;
Du Sigfrid var alltid en sångare god,
Din visa oss lyster att höra.

Böndernas krigsvisa.

Vi bönder gått ut såsom krigsmän att slåss;
Svärd smids ock af jern lika väl som plogen.
Från barndomen ständigt vi öfvat oss
Att meja säd och tröska på logen;
Nu fiendens här till skörd är mogen.

Upp gossar! Här blir det ett annat lif,
Än smyga till grannens tös bakom knuten.
Der svärdshugg delas är värre kif,
Än taga och gifva hugg öfver truten;
Eller streta att tämja den envisa stuten.

Nu höfves det man ur huse gå ut
Och bonde från hustru och barn sig skilja.
Har du en fager mö korat ut,
Du utan dröjsmål må henne gilja,
Om du med fästmö vill dansa på tilja.

Hvem vet om till henne du kommer igen?
På främmande ort rätt mycket kan hända.
Men har du i hemmet en älskad vän,
Som alltid ditt hopp och längtan kan tända,
Du vänder tillbaka från verldens ända.

Mer ljuflig fägnad du aldrig kan få
Än välkomstkyssen som fästmön gifver.
Och ser du djupt in i ögonen blå

Du varm om hjertat och frimodig blifver;
Den blicken ifrån dig all oro fördrifver.

När du går i fält skall du slåss som en karl;
Den tappert kämpar ej lätt blir slagen.
En mes, som i benen söker försvar,
Af ärlig mö ej till godo blir tagen,
Och ren från sin skam han aldrig blir tvagen.

Nu kommen vänner! Vi följas åt
Dit fiendens spjut och svärd oss vinka.
Vi bäfve endast för lömskt försåt,
För fiendens svärdshugg vi icke blinka;
När krigsluren ljuder vi oss ej sinka.

I spetsen för hären går Engelbrekt.
Fastän han är liten och stödd på sin krycka,
Det fins ej någon mer oförskräckt.
Men klokhet och tapperhet följer lycka;
Med sådan höfding vi modigt framrycka.

Och vore han nu här nära invid
Han gerna hörde oss glade sjunga;
Ty lustigt sinne i vådlig tid
Och djerfva ord från frimodig tunga
Han älskar högt hos gamla och unga.

Den visan är hurtig och ger icke harm,
För den vi alle dig tacka.

Nu åter jag lifvats och känner mig varm;
Behöfver ej tänderna hacka.
Från spöken och otyg, och allt trolleri
Jag åter med glädje är ledig och fri,
Om friheten sjelf jag vill sjunga.

Frihetssången *).

(Efter Biskop Thomas.)

När fogeln släpps ur snaran lös,
Hur mycket lockmat än må strös,
Du kan ej honom fånga.
Så akta dig, du Svealand,
Att du ej snärjs af träldomsband!
Ty vet, de äro trånga.

En fogel skyddar sjelf sin bur,
Så göra markens vilda djur;
En man sitt hus ock värje.
Och om en moder söner har,
De offre lif för dess försvar. —
En sådan mor är Sverige.

Du frälsa vill ditt fosterland?
Då må du våga hals och hand,
Att det mot våld försvara.

*) Den ursprungliga visans versslag är bibehållet, men sjelfva innehållet dels sammandraget, dels något omarbetadt, ehuru med sorgfälligt bibehållande af grundtanken.

Förstår du rätt ditt eget väl,
Var hellre fri än annans träl:
Din frihet väl bevara.

Frihet är det bästa ting,
Som finns på jordens hela ring;
När frihet rätt kan trifvas.
Om frihet dig vill vara huld,
Du älska henne mer än guld;
Af kärlek mest hon lifvas.

Hon växer opp till lummigt träd
Ifrån en planta klen och späd,
Dess blomma heter ära.
I kronan mod och lycka bo,
Med mannaheder, mannatro:
Det sådan frukt vill bära.

Jag liknar frihet vid ett torn,
Der väktarn blåser i sitt horn,
Så fort han märker våda.
Men går du ur det tornet bort,
I annans våld du innan kort
Ditt fäste nödgas skåda.

Har du en falk uti din hand
Och löser honom från sitt band,
Han flyger högt och vida.
Dit frihet lockar flyr han hän

Och kommer ej till dig igen,
Hur länge du må bida.

Dig frihet förer till en hamn,
Och seger är det stolta namn,
Som man den hamnen gifver.
Af frihet födas mod och flit;
De säkert dig ledsaga dit,
Der glad och trygg du blifver.

Nu äfven jag sökt fylla min pligt;
Min sång för eder har klingat.
Men ack! det var ej min egen dikt,
Som jag för eder har bringat.
Den sprungit fram ur det ädlaste bröst
Och sjungits förut af en renare röst,
Men högt den sången jag älskar.

En smula kärlek nu gjorde oss godt.
Vill ingen om kärleken sjunga?
Du, lycklige Iwar! som fått på din lott
En ljuflig och smekande tunga,
Sjung för oss om kärlek, sucka och brinn;
Sjung hur du längtar till flickan din,
Hur hjertat till henne bortflyger.

Krigarens Längtan.

Ja, ack om jag hade mig vingar,
Att flyga som foglarne små!
Som lärkan sig gladelig svingar,
Till dig min hulda vän flöge jag då.
Likt sommarens svalkande vind,
Som fläktar kring blommande lind,
Jag skulle lätt dig kyssa på rosenekind.

Väl dufvan den ensliga klagar,
När maken från henne bortfar;
Så sörjer jag nätter och dagar,
Till tröst blott ditt minne jag har.
Mina tankar de rinna omkring dig,
Som bäcken kring stenen slingrar sig.
Den bäcken ej förrinner. Jag glömmer ej dig.

Du mins ju vårt ljufliga möte
Allt under den blommiga gren
I löfdungens svalkande sköte,
Vid qvällsolens rosiga sken,
Då himmelen klarögd och blå
Såg ned på oss lyckliga två?
Jag glömmer ej den stunden. Ja lita derpå.

Den klaraste morgon försvinner
Och följs af en mulnande dag.

Om aftonen lycklig jag hinner,
Jag gläds åt dess stilla behag.
Mång pröfning väl förestår oss än,
Dock lita på din trofasta vän;
Den lofven jag dig gifvit, jag tager ej igen.

Din ton ljuder ren, som klangen af gull,
Blott darrande sakta af trånad.
Din sång af ljufvaste känslor är full,
Det hörs den af hjertat är lånad.
Den gjorde oss fröjd. Men Halvar, dig når
Nu sångens ordning. Så väl du förstår
Att allvar med skämtet förena.

Gåta.

Jag vet en fager ö,
Der rosen trifs i snö.
Dess strand mång guldgul bölja
Med vågigt svall ses hölja.
Nämn mig den fagra ö
Med rosor midt i snö.

Den ön har källor två
Som himlen klara, blå.
Din bild i dessa båda
På engång kan du skåda.

Nämn mig de källor två,
Som likna himlen blå.

Från deras brädd ett berg
Med snöhvit drifvas färg
Sig först mot toppen höjer;
Så tvärbrant ned sig böjer.
Nämn mig det marmorberg
Med drifvans hvita färg.

Vid bergets fot en dal
Sig bugtar trång och smal.
Dess bräddar tyckas blöda
Af tusen rosor röda.
Nämn mig den fagra dal
Med tusen rosors tal.

Vet du den fagra ön
Med rosor midt i snön?
Så hör: der rosor locka,
Du en må fritt dig plocka,
Uti den sköna dal,
Bland tusen rosors tal.

Din gåta framträder enkel och nätt,
Och säkert den alla förnöjer;
Den har dock det fel, att dess tydning är lätt;
Och genast det felet sig röjer.

Jag skall henne tyda så godt jag förmår;
Och vill du mig lofva att lönen jag får,
Jag önskade strax henne hemta.

Jag sett den fagra ön:
En snöhvit kind så skön.
Jag sett dess rosor locka,
Och ville tusen plocka,
Uti den ljufva dal,
Bland sköna rosors tal.

Nu tiden är inne till hvila gå,
Om sömnen i natt oss skall hinna.
Ty snart står solen på fästet blå;
Re'n stjernorna mattare brinna.
Nu stige mot himmelen psalmers ljud,
Min själ vill sig lyfta till himmelens Gud,
Sitt lof att honom hembära.

Krigarens Aftonpsalm.

Nu äro dagens värf förbi
Och hvilans stunder komna.
O Gud! gör mig från sorger fri
Och låt i frid mig somna.
Till dig utur mitt rörda bröst
Min suckan höjs, min böneröst,
Att ödmjukt dig åkalla.

Förrän mig sömnens hvila når,
Hem till en älskad hydda,
Till barn och maka tanken går;
Ack! värdes dem beskydda.
O! Fader, god och kärleksrik,
Ej med din hjelp ifrån dem vik!
Jag i din vård dem lemnar.

Slut dem uti din fadersfamn,
Att intet ondt dem hinner.
Gif att engång i fridens hamn
Jag säll dem återfinner.
Och rycks jag bort, att dem ej mer
Jag här på jorden återser,
Må jag hos dig dem möta.

Jag vet att döden står tillreds,
Men ej hvar han mig möter,
På sjuksäng eller pilens spets —
Sitt värf han troget sköter.
I friden viss, liksom i krig,
Han är ett sändebud från dig.
Hvi skulle jag då frukta?

Han förer mig från lust och flärd,
Från syndens nöd och villa,
Dit upp till helighetens verld,
Der ingen mer gör illa,
Upp till den gode Faderns hus,

Der solens sken och månens ljus
För lammets klarhet slockna.

Min tid är oviss. Jag ej vet
När jag skall hädanfara.
Gif mig af din barmhertighet,
Att jag må redo vara,
När du mig kallar. Låt mig glad
Få flytta till din helga stad,
Der lifvet aldrig slutar.

Än får jag qvar på jorden bo,
Jag lefver, röres, andas;
Men kanske når mig grafvens ro,
Förr'n nästa morgon randas.
Om jag blir slagen uti strid
För folkets frihet, landets frid,
Låt mig med ära falla.

Mitt fosterland i all dess nöd
Du värdes väl bevara!
Är du dess hjelp och säkra stöd,
Det fruktar ingen fara.
Om fiender i väldig ring
Det hårdt belägga allt omkring,
Du lätt den ringen spränger.

Och nu jag tröstligt mig beger
Till ro på nattens läger.
Åt ditt beskydd jag öfverger

Mig sjelf och hvad jag äger.
Till dig står all min lit, mitt hopp.
Låt mig i morgon frisk stå opp
Till nya dagens mödor!

God morgon gossar! Nu dagen gryr
Och orrarne kuttra i träden.
Se nattens dimma för solen flyr,
Hör lärkans sång öfver säden.
Vak upp, min själ! Dig öppna mitt bröst!
Låt bönen flyga med sångens röst,
Dit upp till härarnes konung.

Krigarens Morgonpsalm.

På höjden af Kolmåren.

Hur härlig, Gud, din sol går opp!
Den klart förgyller skogens topp
Och strålar öfver landen.
Men härligare är din nåd,
Och klarare ditt visa råd
Upplyser menskoanden.
I morgonstunden, frisk och skön,
Mitt hjerta öppnar sig till bön.
Med tack för nattens hvila
Det gladt till dig vill ila.

Den nya dagens klara sken
Och morgonfläkten ljuf och ren
Till lif på nytt mig väcker.
Lär mig att bruka rätt min dag
Och vandra efter ditt behag,
Tills lifvets ljus du släcker!
Lär mig att trofast älska dig,
Så går jag på den rätta stig,
Igenom alla öden
Dig trogen intill döden!

Jag ser från bergets höjd ett land,
Som från dess fot till hafvets strand,
En härlig slätt, sig breder.
Dess gröna ängar, gyllne säd,
Dess hvita kyrkor, mörka träd —
Allt tanken till Dig leder.
Du Herre gifmild är och god,
Du pressar icke svett och blod,
Men mildt af dina håfvor,
Du delar rika gåfvor.

Tag folk och land uti ditt hägn,
Du som ger solsken, låter regn
Från himlen nederfalla!
Beskydda väl vår höfdings lif
Och stadigt vid hans sida blif
Till välgång för oss alla!
Välsigna hvarje företag
I dag och hvarje annan dag,

Om det ditt råd befrämjar
Och med din lag sig sämjar!

Vårt företag är blodig strid;
Vi få ej i vårt land med frid
För våld och orätt blifva.
Ack, stöd oss du med kraftens hand,
Att friade från träldomsband
Vi fienden fördrifva!
Är mödan svår och faran stor,
Skall den, som på ditt bistånd tror,
Frimodigt bördan bära
För folkets frid och ära.

Der floden möter hafvets vik,
Uti en ängd så skön som rik,
En väldig stad vi skåde.
Men gråa fästet derinvid,
Som skulle gifva skydd och frid,
Är fullt af hot och våde.
Dit går vår väg, dit står vår håg.
Ledsaga oss på detta tåg!
Låt oss till seger draga
Och starka borgen taga!

Är det din vilje att mitt lif
Jag offra skall, du när mig blif,
Med tröst i dödens timma!
Var du mitt ljus, när solens glans
Och månens strålar, stjernors krans

Förgå i grafvens dimma!
Min maka, barn och folk och land
Jag lemnar i din fadershand.
Då kan med frid jag fara,
Att evigt hos dig vara.

10.

Wadstena Herredag.

Herr Engelbrekt springer på hästen brådt,
Till tings han aktar att rida.
Han ställer sin färd till Wadstena slott,
För folkets frihet att strida.

De väldige Herrar der möte stämt,
De ville der sammanråda;
Ty böndernas tåg var icke ett skämt,
Det bragt deras välde i våda.

I Wadstena slott, i den borgasal
Sig riddare samlat och svenner.
Af bisper och munkar der var ock ett tal;
De nämnde sig konungens vänner.

Och vänner de voro som varg och lo,
När bytet de mellan sig dela.
De kunna hvarandra ej riktigt tro;
En unnar ej annan det hela.

Af landets vänner der funnos få,
Af folkets der saknades alla.
De ville på frihetens sida ej stå;
Ty hvar en ville befalla.

Främst stod Knut Biskop från Linköping,
Hans råd ville alla höra.
De slogo kring honom en lyssnande ring,
Och ingen stängde sitt öra.

"J Herrar och Männer!" så föllo hans ord,
"J sen hvad bönderna ämna.
De vilja slå konungens välde till jord
Och höjder med dalarne jemna.

Vi slute oss samman, vi hålle ihop,
Den kretsen kan våldet ej spränga.
Vi frukte ej böndernas trotsiga rop,
Som hota från makten oss tränga.

Vi kungen försvara: hans makt är vårt värn;
Må bonden fritt stoja och brusa.
Guld är dock ett ädlare ämne, än jern;
Oss höfves ej buga och krusa.

En väl öfvad här med vapen och mod
Lätt skingrar en skara af bönder.
Nu gäser af högmod det pösande blod;
Rör bubblan, så brister hon sönder.

J fordren mitt råd? Det lyder så här:
Beväpnen er alla och tågen
I sluten skara mot böndernas här,
Som svallar för stormen likt vågen.

Men en af eder haste förut
Att varna de vilseförda.
Ty tager tålamodet ett slut,
Sin gernings lön må de skörda.

Han bjude dem skiljas och vandra i frid
Hvar en till hemmet det kära.
Att möta sin konungs härar i strid
Gör folket en ringa ära.

Men lyda de icke, skall hämndens dag
Snart blodig gå upp öfver alla.
Den sig ej böjer för konungens lag,
Han på sin gerning må falla."

Det gick genom salen ett gny af fröjd,
Man slog på de väldiga svärden.
I mången blick en stråle blef röjd
Af längtan till stundande färden.

Nu trädde i salen den fruktade man
Som minst dem lyste att skåda.
Strax bredde sig häpnad och lusten försvann
Att längre förtroligt samråda.

"J gode Herrar!" — så hörs hans röst —
"Oss bönder J hjertligt förakten.
Hit några mig följde, ej eder till tröst,
Se der! dem noga betrakten.

Den ene är grå, den andre är blå,
En strider med svärd, en med båge.
Dock fiendens skaror vi manligen slå
Och med riddare kämpa vi våge.

Kanhända er lyster att våga en dust;
Min skara är villig och färdig.
Det vore för fiendens ögon en lust,
Men segern ej ära värdig.

J stämplen med kungen till folkets förderf —
Slikt dåd skaffar ringa heder.
Att hjelpa folket, det vore hans värf,
Om han ej glömt sina eder.

Han svurit att strängt hålla lag och rätt
I landet, och skydda den svaga.
Men bonden nu knappt kan äta sig mätt,
Då fogden godset fått taga.

Vi lida nu våld. Det måste ta slut;
Ty rätten vi fordre tillbaka.
Ej man ur huse för roskull gått ut
Från barn och gråtande maka.

J Herrar! bereden åt landet frid.
J måsten till konungen skrifva:
Om han ej skaffar oss bättre tid,
Hans fogdar vi skole fördrifva.

Vill han ej hålla sin konungaed,
Må han vår konung ej vara.
Förr var det i landet konungased
Att hvars mans frihet försvara."

Nu Linköpings Bispen ej viste sig sen,
För konungens sak ta till orda:
"Vi vete, hans vilje är rättvis och ren;
Men sjelf han ej allt kan fullborda.

Väl lider bonden en mannamån
Af fogdar, som rätten förtyda;
Men derföre tala om kungen med hån,
Ej höfves den honom bör lyda.

På fogdarne klaga i kungens borg,
Det må man ödmjukt försöka.
Men knorra vid ringaste motgång och sorg,
Kan endast lidandet öka.

Oss, landets herrar, ej heller sker rätt:
För främlingar nödgas vi vika.
Men strida mot makten är oklokt sätt,
Och bäst är skada förlika.

Må bonden lära sig lefva i ro;
Han plogen, ej svärdet skall sköta.
Ty bättre är friden i eget bo,
Än i striden fiender möta."

Nu gick genom salen ett bifallsrop;
Han talat ur allas hjertan.
Fast Engelbrekt bet sina läppar ihop,
Han kunde ej tysta smärtan.

"Jag hör eder mening — se här mitt svar."
Så grep han Bispen i kragen,
Och denne ej visste rätt hur det var,
Då han fann sig till fönstret dragen.

"Nu, vördige Fader! till bönderna ner
Ni hufvudstupa skall fara.
Mitt folk med längtan hit uppåt ser;
Der må edra ord ni förklara."

Från bönderna höjdes ett skallande rop,
När sin höfdings stämma de hörde.
Men oro det väckte i herrarnes hop,
Och glädjen i salen det störde.

Nyss mångens hjerta glödde af lust,
Som nu blef snöhvit om kinden.
All glädje frös bort för en isande pust,
Och hotet reste med vinden.

De föllo till bönen för Biskopens skuld;
Han sjelf var mållös af fasa.
De bådo: "med Gud, J varen oss huld!
Låt folket ej mot oss rasa.

Men lemna oss Vördige Fadern fri,
Vi snart skole honom beveka.
När sådan fara man kommer i,
Godt råd man ej kan förneka.

Om Sveriges allmoge frågar vårt råd,
Vi skole som vänner det gifva,
Och Svenska folket i råd och dåd
Skall enigt och starkt förblifva.

Mot främmande fogdar och utländskt förtryck
Vi vilje förenade kämpa.
Då skall en herrskares blinda nyck
Vår frihetslystnad ej dämpa."

Han sade: "J talen som svenske män,
Er önskan jag bifall vill gifva.
Se här! Tagen Biskopen åter igen;
Men först ett bref må han skrifva.

Vi skicke till kungen undsägelsebref;
Ty så är allmogens vilja.
Då sjelf sin försäkran han otrogen blef,
Han månde från riket sig skilja."

11.

Engelbrekt och Puke.

Två ryttare redo i bredd med hvarandra
Igenom den kolmörka skog.
Den ena var liten, men stor var den andra;
För en häst var han börda nog.
Han talade ifrigt och ordet från munnen
Bevingadt som fogeln utfor.
Men gällde det handling, lik oxen i brunnen
Hans bråk var mycket, men verkan ej stor.

Hans ord kring den tysta vän vid hans sida
Som stormen kring stenen far.
Han ger sig ej ro att svaren förbida,
Och sällan får han ett svar.
Hans tal dock den tyste vännen betänker,
Det flyger ej obemärkt bort;
Men ofta i missnöjda ögonen blänker
En vredens flamma, som blixtskenet kort.

"Likt ulfvar," han sade, "de Herrar regera
I landet med orätt och våld.

Med jernhand de fattiga bonden handtera,
Som vore till träldom han såld.
Du landet ur främmande bojor har lossat,
Men folket ändå ej blir fritt,
Förr än man Stormännens välde har krossat;
Det blodiga värfvet skall blifva mitt.

Du Engelbrekt är nu för mild och beskedlig,
Du näpser, men släpper igen.
Det gagnar ej mycket i krig vara fredlig
Och möta en ovän som vän.
Nej, skall man slå till, bör man slå så han känner,
Ej klappa med silkeslen hand.
Om någon den hårdböjda stålbågen spänner,
Bör pilen afskjutas och träffa sin man.

Du känner ej väl mina ättgoda fränder;
Jag känner de herrarnes sätt.
De nog hålla fast hvad de fått uti händer,
Med orätt så väl som med rätt.
Den rätt som de akta, det är deras egen,
Men andras, den rör dem ej alls.
Hvad gör det om bonden, som trälar på tegen,
Af främmande fogdar blir bragt om en hals?

Med dem du begynde den farliga dansen,
Och duktigt du förde den ut.
Som hundar inställsamt nu hvifta de svansen,
En spark de besvara med tjut.
Men kommer en fattig de tänderna visa

Och morra och bita helt käckt.
Den fattiga bonden ej får någon lisa,
Förr'n roflystna småkungars välde blir stäckt.

Du vet Christer Nilsson, den listiga lufven,
Är full af de dödas ben.
Och sedan Bengt Stensson, den slingrande skrufven,
Blodtörstig och hård som en sten.
Och sjelfve Carl Knutsson, den ståtlige herre,
Som gerna vill vänlig sig -te!
Det fins uti hela den roten ej värre,
Han lurar oss alla, det skall du få se.

Jag hatar hans fina och smekande tunga,
Jag hatar hans stolthet och prakt.
Hans listiga tal lockar gamla och unga;
Jag rådt honom ta sig i akt.
Hur länge än krukan får gå efter vatten,
Hon brister dock sönder en gång.
Jag sagt honom: hufvud't du mister med hatten,
Om du ibland folket vill växa för lång."

Nu Engelbrekt svarar: "Hör Erik! besinna,
Den tand har för tunga är klok.
Om tanklöst ditt tal såsom vatten får rinna,
Du gör dig till hvars mans tok.
Dig Marsken ej glömmer, du derpå kan lita,
Försigtigt han passar sin stund.
En gång du helt säkert i gräset får bita,
Om ej du i tid förseglar din mun."

"Du tror då på allvar jag Marsken bör frukta?
Nej, hade jag makt såsom mod,
Jag skulle dem alla behörigen tukta,
Om också det kostade blod.
Jag önskar att riksföreståndare blifva,
Om jag denna makten kan nå.
Du starkaste handtaget dervid kan gifva." —
Han svarade långsamt och sade: "Ja-så!"

"Jag säger dig Engelbrekt, du är för redlig
För denna vår svekfulla tid,
Och dertill så är du ock mycket för fredlig,
Att ständigt dig bloda i strid.
Jag ville — — Men hör! hur förfärligt det bullrar,
Som svärden i slagtningens gny.
Och stundom, som åskan på afstånd, det mullrar;
Se, lågor sig hvälfva högt upp emot sky.

Kom Germund och Olof! Vi strax måste hasta,
Det hörs nog att fara är när.
Hopp Brunte! I striden vi lustigt oss kasta.
Jag vet du ej bättre begär." —
Han kunde ej längre ett ögonblick bida,
Som blixten han genast for af.
Men vännen, som oberedd var vid hans sida,
Blef störtad från vägkanten ner i en graf.

Så snart han åter steg upp utur gropen
Och satt sig på hästens rygg,
Han var till en början båd retad och snopen,

Men snart åter log han helt trygg.
Dock var han ej lugn, ty han anade fara;
Han kände sin Puke för väl.
Han visste, att gafs det ett tillfälle bara,
Så var det ej han, som försakade gräl.

Fram kommen till fältet ett hus såg han brinna,
Och oljud der hördes och skri.
Han sporrade hästen att fortare hinna,
Ty faran var icke förbi.
Han kom just i lagom tid för att hjelpa
Sin vän, hvilkens nöd nu blef spord,
Ty handfasta bönder försökte att stjelpa
Omkull både hästen och ryttarn till jord.

Två höllo fast betslet, en hvardera armen,
En vred honom svärdet ur hand.
Han skälfde af vrede och röt uti harmen,
Besinning hans tunga ej band.
"J röfvare klagen, att eder jag slagit,
Ja väl! edert dåd skall bli kändt.
Er höfding J skymfat och gods J borttagit,
Och fredliga boningar bränt."

Nu Engelbrekt trädde i stormiga hopen,
Med sträng och befallande blick.
På engång tystnade vildsinta ropen,
En bäfvan bland skarorna gick.
"Hvad hör jag?" han sade, "J vågat förnedra
Vår ära med mordbrand och rån.

Er höfding J skymfat, i stället att hedra;
Jag säger er, bort härifrån!

Er bondehären ifrån sig förskjuter,
J kommen ej mera oss vid.
En roflysten hund, som med ulfvarne tjuter,
Ej duger i ärlig strid.
J hafven det svenska namnet befläckat,
Slikt vanhedrar tappra män;
J hafven svenskmanna seder gäckat,
Ty svensk är ej seden att plundra en vän.

Ert brott är skamligt och straffet är gifvet,
Ty lagen är tydlig och klar;
J hafven förverkat ert gods jemte lifvet,
Hvem tager ert dåd i försvar?
Så hören nu domen: ert lif vill jag skona;
Men visar er bort härifrån.
Ert våld J med böter måsten försona
Och återgälda det tagna som lån."

De nalkades ödmjukt med ifriga böner
Och bådo om tillgift och nåd.
"Vi höre till landets trofasta söner
Och ångre bittert vårt dåd.
Mat ville vi köpa och bjödo betalning,
Då grep man oss an utan fog;
Så ankom herr Erik, for fram lik en galning;
Som vore vi trälar, han skymfligt oss slog."

"Säg om dessa orden! De lätta mitt hjerta.
Det var blott en tillfällig strid?
Herr Eriks beskyllning gaf vrede och smärta,
Nu åter jag är eder blid.
Jag ser att J ärliga Svenskar ären;
Men lydnad och tukt fattas än.
Jag låter er gerna få stadna vid hären,
Men lären er väl skilja ovän från vän.

Vi enigt må kämpa sida vid sida;
Förenta vi fienden slå.
Förenta vi hjelpa hvarandra att lida,
Förenta i döden vi gå.
Så länge som folket är enigt och troget
Ej fruktar det fiendens hot.
Men söndradt af afund till fall är det moget;
För sådan sjukdom det fins ingen bot."

12.

Riksföreståndare-Valet.

SVEN (på vakt).

Hu, hvad jag leds! Här är tråkigt och svårt,
Kring mig det ruskar och susar och hviner.
Vädret är isande bittert och hårdt,
Sol blott förstulet bland strömolnen skiner.
Fårskinnspelsen dock skyddar mig väl,
Annars jag tror att jag fröse ihjäl.

Fröse ihjäl? Det låter för styggt!
Vackrare död jag säkert kan finna.
Lifvet ej vore ett ögonblick tryggt,
Kunde med pilen mig fienden hinna.
Finge jag slåss, jag nog hölle mig varm;
Bara få titta, det är ju en harm.

Stå här och titta? Det är hvad jag gör.
Ömkligt att inte ha annat att göra!
Ingenting märkligt jag ser eller hör,
Vågar dock icke från stället mig röra,

Såge jag fienden, genast ett skott
Honom jag sände. Det gjorde mig godt.

Stugan är uppvärmd och ottvard tillreds;
Benen här under mig oroligt streta,
Vilja ej gifva sig längre tillfreds,
Väg till qvarteret de helst skulle leta.
Håll er i skinnet, ni envisa ting!
Tror att de vrida mig riktigt omkring.

Ledsamt att jag ingen fiende ser!
Ser blott hur Egil går der allvarlig,
Spanande vaksamt på allt hvad som sker.
Fienden tycks han ej anse för farlig,
Annars han stode väl trägnare vakt,
Gåfve på faran trognare akt.

Ständigt han vänder sin blick åt en led;
Mycket jag undrar, hvad der han betraktar;
Jag må förargas och riktigt bli vred,
Att han står ledig och ensam jag vaktar;
Skall jag väl våga att smyga mig dit?
Nej, det var bättre: han sjelf kommer hit.

Säg, käre Egil! hvad var det du såg?
Länge åt ett håll jag märkte dig blicka.
Om icke Svartbrödraklostret der låg,
Skulle jag tro, att du såg på en flicka.
Men, lika godt, låt mig veta ändå;
Nyhet som duger, kan räcka för två.

EGIL.

Alltid orolig, min nyfikne Sven!
Allt vill du höra och allt vill du skåda.
Känner du icke den nyheten än,
Som jag nu ämnar för dig att förråda?
Stämma i Svartbrödraklostret är satt,
Tror du ej herrarne göra oss spratt?

SVEN.

Herredag åter? Det aldrig blir slut.
Ständigt förlikning, och rådslag och möte!
Hvad deraf blifver, det vet man förut,
Önskligt att ämnen till sluts för dem tröte;
Värre det blir för hvarendaste gång,
Ingenting nyttigt, blott buller och bång.

EGIL.

Sant! Men nu görs dock af möte behof.
Kungen är borta; en måste väl styra,
Annars blir makten den djerfvastes rof.
Ordning är bättre än tvedrägt och yra;
Riksföreståndare folket begär,
Höfding för land och för folk och för här.

SVEN.

Mycket förstånd till ett ypperligt val
Tycks ej behöfvas, då mannen är gifven.
Se dig omkring ibland herrarnes tal;
Är ej i förhand Engelbrekt skrifven?

Finns det väl någon så duktig som han,
Är han ej allmogens korade man?

EGIL.

Finge blott allmogen göra sitt val,
Säkert sin älskade höfding den toge;
Kärna den aktar långt högre än skal,
Herrarnes högfärd den gerna nedsloge.
Vakten nu slutas. Till klostret vi gå,
Få vi ej välja, så få vi se på.

SVEN.

Gerna jag följer, då du för mig an,
Alla de doldaste saker du känner;
Känner hvar endaste qvinna och man,
Fiender, främlingar, landsmän och vänner;
Lyster mig fråga, du gifver mig svar.
Godt, när man sådan en ledare har!

EGIL.

Se, hur de komma! Nu skynda dig fort!
Tiden är inne då mötet skall börja,
Klostret har öppnat på gafvel sin port;
Strax är jag redo, när helst du vill spörja.
Se, huru somliga komma med ståt,
Härklädda tjenare, pipor och låt!

SVEN.

Hvem är den der med det eldröda skägg,
Grånade håret och lurande blickar?

Varsamt han går, som han trådde på ägg,
Föga en riddare likt han sig skickar.
Riddarekedjan är praktfull och rik;
Annars han tycktes en tjenare lik.

EGIL.

Har du då icke sett drotsens person,
Denne bland verldsliga råden den främste,
Stående närmast till konungens thron,
Dock i all ridderlig öfning den sämste?
Högmod och afund, konster och svek
Öfvar herr Christer, som gamman och lek.

SVEN.

Hvem är den der med en pels utaf varg,
Hängande skägg och slagsvärd vid sida?
Hör hur bannas ilsken och arg;
Sådana ord gifva frätsår som svida.
Mötte jag honom ensam i skog,
Dröjde jag ej, men till fötterna tog.

EGIL.

Ja, ja. Det ginge väl annars på tok,
Ej man med riddar Bengt Stensson må leka.
Den honom fruktar och väjer är klok;
Falsk som en katt han kan klösa och smeka.
Honom bekymrar ej allmogens nöd,
Skulle med glädje se Engelbrekt död.

SVEN.

Erkebiskopen syns nu dernäst.
Kappan af zobel och sammet betäcker
Vördige fadern. Den ärade gäst
Djupaste vördnad hos skarorna väcker. —
Ännu en biskop? Hur god han ser ut!
Honom jag tycker mig känna förut.

EGIL.

Thomas i Strengnäs. Hans varnande ord
Oroat kungen mångfaldiga gånger.
Gerna han höres vid rådsherrars bord,
Härligt ock klinga bland folket hans sånger;
Ljufligt han diktat om land och om folk,
Frihetens härold, mandomens tolk.

Den som nu kommer, den känner du grannt,
Hvem är väl den, som ej Engelbrekt känner?
Se'n kommer Puke, han·är ock bekant;
Saknas väl sällan bland Engelbrekts vänner.
Brådt om han har att sin vän hinna opp,
Honom han följer, som skuggan sin kropp.

Ändtligen kommer ock Marsken hitåt,
Högväxt och stolt i sin skarlakans kappa;
Omhvärfd, som vanligt, af lysande ståt,
Nalkas han långsamt till munkarnes trappa.
Blänkande smycke på fjäderklädd hatt,
Bälte af guld, med rubiner besatt!

Höga gestalten, nyss mognad till man,
Fängslar båd' männens och qvinnornas blickar.
Vänlig beundran hos alla han vann,
Då han omkring sig helsande nickar.
Skönheten tjusar båd' gammal och ung,
Älsklig ej mindre hos bonde än kung.

Tretio valda i munkarnes hall
Nu sig församlat ett möte att hålla.
Riksföreståndare välja man skall;
Hvete man vill ifrån agnarne sålla.
Lätt är att finna den sofringens lag:
Hvete — det är mina vänner och — jag.

Ärkebiskopen vördig står fram,
Tager i kretsen således till orda:
"Skall mot förtrycket här sättas en dam,
Skole vi frihetskampen fullborda,
Endast åt en bör man gifva befäl;
Mångdeladt välde plär sällan gå väl.

Rådet har uppsatt tre på förslag:
Marsken Carl Knutsson, Engelbrekt, Puke;
En ibland dem skall utkoras i dag:
Rättvist en hvar sin valrätt nu bruke.
Pröfvade män äro alla de tre;
Men åt den bäste vår röst vi må ge.

Allmogen sätter till eder sin tröst,
Väntar att alla endrägtigt må verka.
Lifvas nu blott af en tanke vårt bröst,
Skall det vårt sträfvande väldigen stärka.
Blifve vårt val lika enigt, som fritt!
Väljen nu modigt. Det rådet är mitt.

Skall det bli fritt, så fordras dertill,
Att man ej vet, hur en annan väljer.
Först ser man ut, hvem man utkora vill,
Se'n är det bäst man för mig det förtäljer.
Troget jag gömmer den enskildes tal,
Ger blott tillkänna det allmänna val."

När de nu ropade: "Så må det ske,"
Drog han sig undan bort mot en sida.
Länge ej dröjde förrän man fick se
Valmännen långsamt fram till honom skrida.
Oro då märktes i mången blick;
Liknöjd ej någon till valet gick.

Valet var slutadt. En tystnad då blef,
Djup, så att hjertat klappa man hörde;
Ärkebiskopen rösterna skref,
Ingen enda ur stället sig rörde.
Ängsligt man bidade Biskopens ord,
Valets utgång då skulle bli spord.

Steg han då fram och talade så:
"Bland de trettio röster man gifvit

Engelbrekt trenne, åt Puke blott två;
Öfriga fem och tjugu ha blifvit
Riksens Marsk Carl Knutsson till del;
Ärligt jag räknat och utan allt fel.

Denna utgång med häpnad dem slog;
Flere i valet tvekande varit.
Mången mun af förnöjelse log,
Då man sin menings seger erfarit.
Hviskande samtal omkring sig man hör,
Högljudd glädje man yttra ej tör.

Marsken nu trädde i valmännens ring,
Hög som en konung, grann som en qvinna;
Såg sig med stolta blickar omkring,
Viss att som alltid beundran vinna.
Talte med stark och ljudande röst,
Flytande klart ur hans manliga bröst.

"Herrar af rådet! J Svenske män
Veten, att landet sväfvar i fara.
Den ibland er, som är landets vän,
Önskar att landets frihet försvara.
Tungt blefve annars det pålagda kall;
Framgången oviss, men säkert mitt fall.

Tack, ädle herrar, som främjat mitt val!
Måsten väl ock min styrelse främja.
Detta dock kräfver mera än tal;
Det först kräfver endrägt och allas sämja.

När adeln främst mot förtrycket går,
Då följer allmogen gerna dess spår."

Qvar på bänken satt Engelbrekt stum,
Medan ur ögonen blixtarne ljunga.
Rädd att skymfa det heliga rum,
Lade han band på sin djerfva tunga.
Vreden på hjertat dock tryckande låg;
Fast han ej talte, en hvar det dock såg.

Men hos Puke bröt stormen fram;
Brusade hejdlöst ut öfver skaran.
Väldigt han talte om otack och skam;
Stolthet i lugnet, feghet i faran.
"Engelbrekt kämpat. Så gjorde ock jag.
Tack för vår möda, den gifs oss i dag."

Ute nu brusar likt storm och våg,
Ryktet har upprört de samlade skaror.
Mången valman bleknande såg
Bort emot dörren, mot väntade faror.
Länge ej dröjde förr'n dörren flög opp;
In trängde några af böndernas tropp.

En förde ordet och talade så:
"Menen, J herrar, att vi skole lyda,
Hvilken er lyster att helst föreslå?
Skickad jag är för eder att tyda
Det som allmogen anser för rätt;
Derifrån viker den icke så lätt.

Marsken må aktas som dugande karl;
Ung han dock är och har föga förfarit.
Engelbrekt bjuder oss bättre försvar;
Han som vårt stöd och vår ledare varit.
Honom vi följe, han för oss an;
Sverge ej äger en ädlare man.

Äfven vår Puke är allmogen kär.
Tapper och modig, förtrycket han hatar,
Högt utí faran han hufvudet bär;
Sådan höfding en vis man ej ratar.
Gerna vi lyde, då han för befäl,
Är han vår ledare, lyckas det väl."

Blef så ett buller, ett väsen, ett larm;
Ingen gaf akt på hvad andra sade.
Allting jäste af vrede och harm,
Många skreko om skymf och skade.
Som när stormen mot klippan slår,
Bispen i svallet orubblig der står.

Mildt han talte försonliga ord,
Talte bevekligt om tvedrägtens våda.
Blefve sådan i landet nu spord,
Skulle snart fienden segrande råda.
Ändtligen lade sig stormen ned,
Fredens man fick då medla en fred.

Främst det för Engelbrekt passade väl,
Att med härsmakt till borgarne draga;

Puke med marsken fick dela befäl;
Bägge förentes att Stockholm intaga.
Riksföreståndaren styrelsen fick;
Så var förlikt, och till verket man gick.

13.

Örebro Slott.

Väldigt brusar klangen utaf lurar,
Vida höras deras starka ljud;
Flygande från fästets gråa murar
Bära de kring nejden stridens bud.
Gick ej vilda kriget nyss till hvila,
Tvingadt utaf hjeltens starka hand?
Svänger det ännu sin skarpa bila,
Öfver Sveriges blodbestänkta land?

Se! der nalkas ju en talrik skara,
Kallad hit af krigsbasunens rop;
Men till fejd han syns ej rustad vara,
Denna tysta, lugna, vapenlösa hop.
Långsamt, som ett liktåg går till grafven,
Nalkas han och bär, som det, en bår.
Vet du hvem den är, som nedlagt stafven,
Öfver hvilken gjuts så mången tår?

Död ej mannen är, som bärs så stilla,
Endast sjuk. Man är om honom rädd;

Vill ej göra honom något illa,
Der han ligger på sin hårda bädd.
Tårar blänka i hvartenda öga,
Djupa sorgen bittra tårar ger;
Mången blick är rigtad mot det höga,
Medan munnen varma böner ber.

Folket beder för sin höfdings frälsning,
För den man, som var dess hopp och tröst.
Blott en suck blef nu befriarns helsning;
Men en suck ur hela folkets bröst.
Engelbrekt nyss kommen ifrån striden,
Längtande till hemmets tysta ro,
Hoppas nyfödd kraft och lif i friden
Bland de sina i sitt Örebro.

Bräckt är kroppens kraft och helsan flyktad;
Själens eld dock flammar lika hög.
Knappast en eröfringsfärd var lyktad,
Då hans tanke hän mot nya flög;
Ack, förgäfves! plågans boja binder
Hand och fot och stäcker hjeltens fart.
Men hans själ kan trotsa alla hinder,
Och hans hopp förlamas icke snart.

Mörk, allvarlig, hotande sig höjer
Fasta borgen på den gröna ön,
Kring hvars blomsterstrand sig elfven böjer,
Hejdar tjust sitt snabba lopp mot sjön.
Klart från aftonhimmeln månen strålar,

Höljer allt i luftigt silfverflor,
Medan skuggen sina bilder målar,
Som åt nattens sköt han se'n förtror.

Skymd i slottets hvalf med längtan väntar
Hustrun på sin trogna hjertevän;
Stundom hon på porten sakta gläntar,
Tittar ut, om tåget nalkas än.
Barnen omkring modern tätt sig tränga,
Bildande en liten älsklig krets.
Deras blickar varmt vid henne hänga,
Hvar och en på hennes bud tillreds.

Tåget kommer. Till sin makes möte
Hon af längtans ifver hastigt förd,
Trycker honom varmt mot älskadt sköte,
Af hans lidande till tårar rörd.
Stackars vän! när skall du sjelf dig skona?
Aldrig, svarte han bestämdt och brådt;
Andra fel en krigsman kan försona,
Men att fegt sig spara det är brott.

"Nils," så talte frun, "nu skynda snarligt,
Välj af knektarne ett tjenligt tal;
De sin höfding skola bära varligt
Uppför trappan till vår borgasal.
Redan brasan högt i spiseln flammar;
Hon skall värma upp hans frusna kropp.
Glad vid brasan man förtroligt glammar,
Sedan lifvet hunnit tina opp.

Er jag tackar, som min vän ledsagat,
Honom som är alla dyr och kär.
Krank han är, det Gudi vare klagadt!
Men vi fröjdas dock, att han är här.
Gån nu in i slottet till de andra!
Kall är qvällen och en frusen gäst
Skall ej utan plägning hemåt vandra,
Då han den behöfver aldrabäst."

Omkring fadern, snart vid brasan lägrad,
Glada barnakretsen tätt sig slöt.
Plats åt husets folk blef ock ej vägrad;
Muntra sägners ådra ymnigt flöt.
Engelbrekt förstod att väl förtälja
Månget äfventyr från krigets verld.
Ur ett rikt förråd han visste välja,
Det som gaf åt glädjen största gärd.

Andlös utaf längtan barnens skara
Lyssnar tigande på fadrens ord.
Bleknar då han skildrar blodig fara,
Bäfvar då det gäller kamp och mord.
I hvart öga lusten stilla brinner,
Glädjen oförmärkt når till sin höjd,
Och då svenska hären seger vinner
Ropa alla högt af hjertans fröjd.

Dagar kommo, dagar snällt förflöto
Under trogen vård i vänsällt bo.
Frid och kärlek balsamdroppar göto

I en själ, som länge saknat ro.
Nödens stormar skakat starka anden,
Tvingat med sitt våld mot okändt mål;
Kropp och själ förtärdes af den branden,
Vänlig hand nu släckte detta bål.

På sin hvilobädd i tornets kammar,
Ser han dagens sol i vårens glans,
Ser hur aftonrodnan härligt flammar,
Ser i elfven vattenfallets dans;
Ser vid fältets gräns de blåa bergen
Höja sina hjessor emot skyn,
Skiftande vid solens blickar färgen,
Lätt som flickan skiftar rosenhyn.

Tanken stundom sväfvar bort till hären,
Delande dess faror och dess hopp;
Dröjer der bland spjuten och gevären,
Hejdande en stund sitt snabba lopp.
Om dervid en oro stundom tändes,
Om hans bröst af längtans suckar höjs,
Strax till hemmets frid hans tanke vändes
Och en stilla fröjd i blicken röjs.

Längtan var ej död, hon var blott domnad,
Som för åskans utbrott stormens gny
Tystnar och naturen nästan somnad
Glömmer att för hotfull fara fly;
Så ock han. Ett bud hörs honom kalla.
Strax, som gnistan uti torra löf

Flamma tänder, själen börjar svalla,
För en vänlig varning åter döf.

Bort han måste, folkets väl det kräfver,
Rådet sammankomst beramat har.
Fåfäng kamp! Han oron dock ej qväfver,
Bort han skall till frihetens försvar.
Sorgset blickar han på barn och maka,
Mins hur han i hemmet varit säll.
Ack! sin sällhet måste han försaka;
Fridlös man fördrifs ur eget tjäll.

"Hör, min trogne Nils! jag tröstligt lemnar
Borgen och de mina i ditt skydd,
Viss att hvarje anfall raskt du hämnar,
Viss att du af skaran blifver lydd.
Sjelf jag modigt går mot dunkla öden,
Fruktar ej för oväns våld och list,
Väl bekant med farorna och döden,
Som dock skonlöst griper oss till sist."

Nu står husfrun fram och djerft hon talar:
"Tänker du vi önske dröja här,
I de ödsliga och mörka salar,
Då vårt ljus, vår fröjd ej mer är när?
Nej, vi följe dig på svåra färden,
Sträcktes ock till verldens gräns vårt tåg.
Gladt vi följe dig kring hela verlden
Genom faror, genom storm och våg.

14.

Engelbrektsholmen.

På Hjelmarns stilla yta två båtar sågos glida;
De troget följdes, ofta med sida tätt vid sida,
Som fogeln och hans maka till hviloplats för natten
Bredvid hvarandra simma på fjärdens lugna vatten.

Väl deras last var dyrbar, fast utan gyllne glans;
Ty större skatt i Sverige den tiden icke fanns.
Det var den man, som gerna hvar svensk i striden lydde:
Den honom skulle följa för eld och svärd ej skydde.

Åt Engelbrekt en sjukbädd med omsorg var beredd:
Af hö, med mjuka dynor och fällar väl försedd.
Der fick han ostörd hvila värkbruten kropp på färden,
Långt skiljd från krigets faror, från striderna och svärden.

Vid sjuke hjeltens sida hans trogna maka satt,
Hon ömt och vaksamt vårdar sitt hjertas dyra skatt.
Omkring dem barnen leka. Han deras skratt vill höra
Ty mera kära toner ej kunde nå hans öra.

Ej någon vindfläkt krusar det klara vattnets stråt,
Och ögat spanar fåfängt att skönja någon båt;
Men hundra hvita tärnor som snö på fjärden simma
Bland gråa måsars skaror i tidig morgontimma.

När vinden börjar andas han hastigt sväller opp;
Och mörka vågen häfver sin skumbeklädda topp.
Då måsarne med jämmer på stormens suckar svara,
Sjön gäser ifrån bottnen och bådar seglarn fara.

En liten holme bjuder de resande sitt skydd;
Dit han befaller styra och genast blir han lydd.
Mot stenarne vid stranden sig bryter vredgad bölja,
Och vilda svallet hotar att marken öfverskölja.

Se'n båtarne man landat en eld blef hastigt tänd
I lä om furudungen, mot fasta landet vänd.
Så reddes åt den sjuke ett skjul för nattens hvila
Af störar och af granris likt kojan vid en mila.

Vid brasan husfrun lagar ett rikligt middagsmål,
Hvaraf en hvar tar för sig hvad bäst han vill och tål.
Det starka ölet skummar och dricks ur rymlig kanna;
Omkring dem barnen leka — men plötsligt alla stanna.

I stormen sågs en ökstock ur sundet sticka ut;
En högvext man i fören bar svärd och axladt spjut.
Den lilla farkost syntes liksom af ångest skälfva,
Då vågen honom hotar att ned i djupet hvälfva.

Mot holmen genom svallet med nöd man båten styr;
Men mellan skären landa är vådligt äfventyr.
Då skrider ned mot stranden den sjuke med sin krycka,
Försonad oväns händer han ville vänligt trycka.

Han sade: "tydligt ses det, att Bengt ej svika vill
Sitt ord och den förlikning, som han mig sade till.
Sin son han sändt att bjuda oss till Göksholm att gästa,
Men knappast mer mig lyster i dag att Hjelmarn fresta."

Se'n han ett ställe visat, der man steg lätt i land,
Med väldigt språng ur båten stod mannen högt på strand,
Han skakade sin yxa — ett spjut man trott sig skåda —
Och elden i hans blickar ej syntes vänskap båda.

"Får jag för dig ej vara med fred på Sveriges jord?"
Han hörs med vrede fråga, han sökte skäl till mord.
Men Engelbrekt med saktmod på hotet hördes svara:
"Din far med mig förliktes. Vill du ej fred bevara?"

Helt kort, men hvasst och blodigt blef svaret, som han gaf.
Det var ett hugg, som hjelten afvärjde med sin staf.
Men hand och hals och hufvud med nya hugg han sårar,
Och sist hans folk den fallne med pilar genomborar.

Med fasa hustrun åser sin ädle makes mord;
Hon dödsblek vardt om kinden, men sade ej ett ord.
Af ångest fram hon fördes att mördarns nåd åkalla,
Men sans och krafter sveko och liflös sågs hon falla.

Med stolta blickar mördarn betraktar hvad han gjort
Och tänker: mången glädes, då detta blifver spordt.
Han aktar ej att hugget djupt sårat folkets hjerta;
Att snart derur skall höjas ett jämmerskri af smärta.

Här sargadt, vanstäldt, blodigt låg liket af den man,
Som svenska folket kufvadt på väg till träldom fann.
Han fört det in på vägen till frihet, kraft och ära,
Och sist till frihetsoffer sitt lif han måst frambära.

Den man som honom mördat sin sjelfhämnd till behag
Var väpnaren Måns Bengtsson af slägten Natt och Dag.
Hans gerning svart som natten en evig skam skall hölja,
Så visst som Hjelmarns vågor än Hjelmarns stränder skölja.

Af okänd ångest gripen snart mördarn ilar bort;
Ty brottets vilda glädje är hemsk och varar kort.
Att kämpa hårdt mot stormen och dödens faror bida,
Var ej så fullt af fasa, som längre här förbida.

Den dödes barn och håfvor ombord han föra bjöd
Och enkan kall och sanslös, som om hon varit död.
Så, sjelf af ångest jagad, han sågs mot hemmet ila,
Men fåfängt qvalda anden der sökte lugn och hvila.

Mot qvälln, då stormen tystnat och vågen lagt sig ner,
Än bleka månen sorgsen på blodig valplats ser.
Kring nejden tystnad råder, knappt vinden drager anden,
Blott enslig fogel klagar i dungen ner vid stranden.

15.

Albrekt Peccatell.

Och enkan satt i kammaren
I Göksholms fångetorn.
Då väcktes hon ur dvalan upp
Af låtar från ett horn,
Som folket kallade till strid.

Hon var så djupt betryckt af sorg,
Och fällde mången tår.
Hon hade mist sin vän, sitt stöd,
Och fått ett hjertesår;
Nu värnlös i sin oväns våld.

Kring modern barnen ställt sig upp,
Med röd förgråten blick.
De fällde mången brännhet tår,
Mång suck ur bröstet gick.
De arma faderlösa små!

Den yngsta sade jemrande:
"Jag kan ej gråta mer.

Jag gråtit har den hela natt
Och har ej tårar fler;
Men sorgen är dock lika het.

Här är så grått, så mörkt, så styggt,
Ack, att vi sluppe ut!
Jag bedja vill den hårda man;
Han hör mig väl till slut.
Han slog ju fader utan skäl."

Den unge Engelbrekt föll in —
Han talte vred och varm: —
"Tyst Erik! ej ett ord om bön,
Det vore skymf och harm.
Oss folket nog förlossa skall.

Man säger, att jag är för ung,
Men gif mig blott ett svärd,
Då skall det snart väl visa sig,
Om jag mitt namn är värd,
Som far jag heter Engelbrekt.

Man säkrast litar på sig sjelf,
Sjelf är sin bästa vän:
Och kommer fara, kommer nöd,
Sjelf är en trofast sven.
Men annans tro flyr lätt sin kos.

Säg, sågs väl Albrekt skynda fram
I går till fars försvar?

Nej, han var rädd om eget skinn,
Och stod vid brasan qvar;
Fast Albrekt var liftjenare.

När jag en gång fått makt som mod,
Och hunnit blifva stor,
Jag straffar faders dråpare,
— Det lofvar jag dig, mor!
Du lita kan på mina ord."

"Vet, arma barn! din faders blod,
Anropat himmelen.
Att taga hämnd i egen hand,
Ej honom för igen.
Åt Honom lemnas hämnden bäst.

Jag vet att han vår jämmer hör,
Vår stora nöd han ser.
En Fader han för barnen är,
Och hjelp han oss beter.
Han är vårt säkra stöd och skydd.

På honom mest förtröste vi,
Men ej på menskoråd,
Om Albrekt fegt förrådde oss,
Det var ett nidingsdåd.
Och straffet griper nog sitt rof."

Nu in steg Albrekt Peccatell,
Han var om kinden blek.

Han smög sig fram, hans blick var skygg,
Han tänkte visst på svek;
Och hviskande han talte så:

"Ack, kära fru, hvad gruflig sorg!
Jag vet knappt hvad jag gör;
Jag endast blod och sår nu ser,
Och slagnas suckar hör;
Men för ert lif jag fruktar mest.

Att er och barnen fångna se,
Det djupt i hjertat skär.
Jag er i frihet föra vill,
Och derför är jag här;
En säker utväg öppen står.

Jag bett herr Måns, han svarat ja;
Ett vilkor han dock sagt:
"Jag vill i lösen ha den borg,
Som är i eder makt,
Det fasta slott i Örebro."

Ett ädelt lif är fåfängt spildt,
Fler hänga på ert ord.
En gerning inom detta hvalf
Blir sent i dagen spord;
Hit tränger intet öga in.

Gif mig ett ord till gamle Nils,
Jag bär det genast fram.

Att offra gods och frälsa lif,
Det kan ej vara skam;
  Nils lyder gerna edra bud."

"Du parar listigt många ord,
Så hör! Mitt svar blir kort.
Det gods, som icke hör mig till,
Det ger jag icke bort;
  Och borgen en förläning är.

Jag ser nu väl, hur det står till,
Ny herre du har fått.
Knappt har den förra hunnit dö,
Då du ur tjensten gått;
  Som ormen lätt du byter skinn.

Du tror att gods och lif är allt,
Du namn ej aktar på.
Vi ärft ett namn på ära rikt,
Det ärligt hållas må;
  Det ädla namn är Engelbrekt.

Jag ser med ångest mina små,
Och räds för deras lif.
Men rycks jag bort, o Herre Christ,
Du deras tillflykt blif!
  Då krökes ej på dem ett hår.

Den dig har skickat, väntar svar:
Berätta hvad jag sagt.

Vår ära ej, men blott vårt lif
Han i sitt våld har bragt.
Med orätt det ej lösas skall."

Herr Måns nu rusade ditin,
Han stått vid dörrn på lur,
Han röt, han skrek, han rasade
Liksom en retad tjur;
Men Albrekt smög sig sakta ut.

"Jag er befaller: skicka strax
Ett bud med Peccatell.
Ert lif är slut, om jag ej får
Er borg i denna qväll;
Här råder jag; gör hvad jag vill."

"Oss hjelpe Gud. Jag kan ej mer;
En värnlös fånge blott.
Det löfte, som min make gaf,
Att svika vore brott;
Jag offrar hellre lif och allt."

I vredes mod han störtar ut,
Och kallar på sin hop:
"Säg! hörde ni ej hornets låt?
Ej vaktens höga rop?
Är ingen än af er tillreds?

Nu tågen strax! Er höfvidsman
Är Albrekt Peccatell.

Jag rikligt lönar, om den borg
Blir min i denna qväll;
Men straffa kan jag, som ni vet."

När Albrekt stod vid slottets port,
Han bultar häftigt på.
"Jag för ett bud, Nils hör mitt ord:
För vän du öppna må.
Mitt budskap fordrar största hast."

Han svarade: "du är ej vän,
Jag dig ej riktigt tror.
För ingen öppnas mer i qväll:
Ej för min egen bror.
God natt! I morgon kom igen."

"Jag tror du känner ej min röst,
Men väl jag känner din.
Vill du ej kalla mig din vän,
Jag kallar dig för min.
Låt upp! jag för ett vigtigt bud."

"Nils Nilsson är mitt svenska namn,
Ditt tyska Peccatell.
För dig jag icke låter upp,
Du ute blir i qväll;
Du hör mitt ord. Det ändras ej."

Han skyndade i vrede bort,
Då fåfäng var hans bön.

Då han ej lyckats slottet få,
Förlorad var hans lön;
  Ty pengar var förrädarns mål.

  Och penningar han ville ha,
Dit syftade hans håg.
Mot staden rigtas då hans blick,
Dit ställdes ock hans tåg,
  Der byte fanns i öfverflöd.

  Han skickade sitt folk omkring,
Man skinnade och slog.
Och der man något byte fann,
Man utan skoning tog.
  Så drog han åter bort igen.

16.

Göksholm.

"Gudsfred, fader Erik; jag budkafle för,
Den skall ni genast till grannarne sända.
En gruflig sorg! Hvarje hjerta det rör
Att sådant i christen församling kan hända." —
"Hvad är det, Sigurd, du talar om?
Jag vet ej det ringaste, sjelf berätta!
Det första du in i stugan kom,
Jag såg du behöfde ditt sinne lätta." —

"Har ni icke hört det rykte, som går?
Vet ni icke af att vår höfding är slagen,
Och blodet utgjutet ur hundrade sår?
Ni vet dock att fåfängt man påkallar lagen.
Det finns blott en utväg, att sjelf ta' sig rätt.
Vi gå mot Göksholm, det fördömda fäste.
Men blodigt blir verket och lyckas ej lätt,
Ty farliga foglar ha der sitt näste." —

"Ack, jämmer! hvad hör jag. Är Engelbrekt död?
Gud vare oss nådig och hjelpe oss arma!
Då kastas vi åter i bottenlös nöd,
Om Han, som kan hjelpa, ej vill sig förbarma.
Det är väl den elake Måns, kan jag tro,
Som tvagit i blod sina orena händer.
Då duger ej längre att sitta i ro,
Han nog skall få se, vi ha klor och tänder.

Helt säkert hans far varit med om hans dåd;
Han smyger i mörkret, den listige räfven.
När sonen ger inslag och ränningens tråd
Af fadren spinnes, förfärlig blir väfven.
Ej under att Måns är slem, som sin far,
Af ormaägg komma ormaungar.
Man tror att vårt folk blott en konung har,
Men ack! tyvärr, ha vi hundrade kungar."

"Rätt sagdt, käre granne! Nu talar ni väl.
Vi snart må det skadliga ynglet förgöra,
Som alltid oss bönder förföljt utan skäl,
Och se'n sjelfva röfvarenästet förstöra.
Måns Bengtsson nu riktigt förrådt sin natur,
Han enkan och barnen lät våldsamt bortsläpa,
Se'n listigt och grymt, lik ett blodtörstigt djur,
Han lyckats att värnlösa höfdingen dräpa.

En niding han är för hvar qvinna och man.
Han tänkte nog: ära och makt skall jag vinna;
Som Engelbrekts blod för hans mordhugg förrann,

Hans ätt må från fädernejorden försvinna.
Till vapen! till vapen! Högt ljude vårt rop!
Till vapen, att menlösa fångar förlossa!
Välkommen du raska, du modiga hop,
Som samlats att våra förtryckare krossa!" —

Till Göksholm med stormsteg sig skaran beger!
Det blixtrar ur ögon, det blixtrar från svärden.
"Se der komma nya! der komma alltfler,
En stor flock i båtar ock nalkas på fjärden.
Nu skall det sig visa, om han äger mod
Att möta en skara beväpnade bönder.
När faran står nära och pockar på blod,
Då händer att modet, likt bubblan, går sönder." —

Se'n huset var kringrändt och hären med skri
Utfordrat Måns Bengtsson, dess folk hördes svara:
"Den fogeln bortflugit och sväfvar nu fri;
Besväret för hans skull J kunnat er spara."
Strax uppröres hopen likt böljande haf,
Man skriar, man väsnas, man tränger hvarandra.
Då fram går en gubbe, som stödd på sin staf
Den yrande hopen högt vågar att klandra.

"Tyst gossar! Er fienden annars beler;
Ert skri utan verkan i luften förklingar.
Den fästen vill taga, ej så sig beter:
Med ordning och mandom man härar betvingar.
Hvar rote sin höfding, sin syssla, sitt rum
Må äga. Då vet man sin plats när det gäller.

Den hvälfvande våg, ej dess fräsande skum
Ett hotande bålverk på strandbrädden fäller.

Vi samlas i rotar. Så gripe vi an
Vår oväns befästning. Men först må vi draga
Ur fängelsets mörker, ur häkte och band
De fångar, som tröstlöst i fångtornet klaga.
Hör hit! Den af eder, som här för befäl,
Må Engelbrekts enka och barn åt oss lemna.
Herr Måns slog med orätta fadren ihjel;
Om ej de förlossas, vi dem skole hämna."

Nu följde en tystnad; så porten slogs opp,
Och fångarne trädde med tårar i ljuset.
Men vid denna synen, med vildaste lopp
Man rusade skriande fram emot huset.
Dock porten var tillstängd och ingen slapp in,
Hur häftigt han än månde skria och rasa.
Då flög ifrån mun och till mun som en vind
Det rådet: af gården vi göre en brasa.

Så skedde. Den väldiga brasan blef tänd
Och helsad med fröjd utaf böndernas rotar.
Till grunden blef hela gården nu bränd,
Blott fästet stod qvar och man fåfängt det hotar.
Det stod der så trotsigt, så dystert och grått,
Som tungt öfver ängen står höstqvällens dimma.
Den hatade slägt fick behålla sitt slott;
För den gången slog ej förstörelsens timma.

Omgifven af barnen och stödd mot en sten
Stod enkan i krigarnes hotande skara.
Omkring henne strida pilregnet hven,
Blott hon syntes icke bli varse sin fara.
Men hastigt hon blef ur sin dvala väckt
Och tryckte sin hand mot det klappande hjerta;
Vid härropet: "Sverige och Engelbrekt!"
Bröt fram utur bröstet ett skri af smärta.

"Hvar är min make, mitt hjertas vän?
Tog någon vård om den stympade döda?
Kanhända han ligger på holmen än,
Åt örnar och korpar en välkommen föda.
I lifvet var Engelbrekt folket kär,
De lofvade honom i döden följa.
Nu hjelten är borta — strax bortglömd han är;
Hans stoft aktar ingen med mullen hölja."

Som ljungeld från himlen går plötsligen fram,
Så träffades folket af blixtrande orden.
De stodo der slagna af ånger och skam,
Af häpnad stela, som växta vid jorden.
Då talte den gamle för alla igen:
"Nej, kära fru Inga! För strängt ni oss dömmer.
Er ädle make var böndernas vän,
Och svenska allmogen sent honom glömmer.

Nu fåfängt är hoppas att huset vi få,
Vi kunne ej spränga de bergfasta murar;
Långt bättre vi skiljas och hem återgå,

När till uppbrott blåsa rotarnes lurar.
En skara må utses och skynde sig fort
Den bittert begråtna till kyrkan att bära.
Se'n härpil flyge kring hela vår ort,
Att samlas och höfdingens jordefärd ära."

17.

Jordefärden.

Mellösa kyrka i sitt sköt
Ej länge stoftet gömde
Af den, som landets bojor bröt,
Men ock sitt hjertblod tömde,
Att värna odalbondens rätt,
Som våldsamt kränktes på allt sätt
Af landets många herrar.

Kring svarta kistan folket stod
I djupa, dystra hopar.
Den fallne hjeltens gjutna blod
Om hämnd till himlen ropar.
Nu hörs ett doft, ett halfqväfdt gny,
En bitter klagan, icke ny,
Som hämndens hot förråder.

Snart skaran växer mer och mer:
Män, qvinnor, barn och gamla.
Från alla sidor ständigt fler
I kyrkan sig församla.

Der läsas messor, brinna ljus,
Och böner fylla Herrans hus
För själens ro och frälsning.

Man trängs kring kistan. Än en blick
Man vill på honom fästa,
Som nyss från lifvets strider gick,
I dödens hus att gästa.
Man vill hans kära bild, hans drag
Från tidens skymning, glömskans lag
I hjertats gömma rädda.

Den bilden blir för evigt skymd
När locket kistan täcker.
Men genom tidehvarfvens rymd
Hans minne till oss räcker.
En man skall dö, men hvad han gjort,
Om det är ädelt, skönt och stort
Skall genom tiden lefva.

Nu blef en tystnad. Folket vek
Med vördnad åt en sida.
En qvinna, som en vålnad blek,
Sågs fram mot choret skrida.
Och henne följde spår i spår,
Så tätt som smärta följs af tår,
De faderlösa barnen.

Hon böjde knä vid altarrand
Och bad så varma böner

För vännens själ, för mördad man
Och för de späda söner.
Och samma bön på samma stund
Från hvarje hjerta, hvarje mun
Steg upp till samma Fader.

Då kistan ändtligt lyftes opp,
Och ställdes uppå båren,
Bröt sorgen lös och i sitt lopp
Tog med sig stängda tåren.
Ej något öga mer var torrt,
Då han nu fördes från dem bort,
Som varit stöd för alla.

Ur kyrkans skymning skaran går
I ljusa morgonstunden.
Än låg på gräset daggens tår
Och trasten sjöng i lunden,
Då tornets klockor med sitt ljud
Vidt läto höra sorgens bud,
Att nejdens folk församla.

Och tåget gick sin tysta gång,
Tungt föllo jämna stegen.
Man gaf ej akt på lärkans sång
Högt öfver gröna tegen.
Med lutadt hufvud, blicken sänkt
Och kind af sorgens tårar dränkt,
Man mindes blott sin saknad.

Fast solen i sin middagsglans
Från himlens blåa fäste
Såg ned på ängens blomsterkrans
Och värmde fogelns näste,
Gick tåget utan rast och ro
Mot målet fram, mot Örebro,
Der hjelten skulle hvila.

Från hvarje torp, från hvarje by,
Från hvarje enslig hydda
Fick skaran ökning, ständigt ny,
Af hopar helgdagsprydda.
Man blommor sökt i gräsets bädd
Och hvar och en kom söndagsklädd
Att sorgetåget hedra.

Ur skogen fram på liten stig
En gammal man sågs skrida,
Mot knölig staf han stödde sig,
Att skarans ankomst bida.
Orubbligt lugn och tyst han står;
Hans långa silfverhvita hår
Omkransa höghvälfd hjessa.

Han talte: "Hören mina ord!
Jag mycket har förfarit;
Ty åtti vintrar på vår jord
En pröfvad gäst jag varit;
Men aldrig såg jag någon man,

Som Engelbrekt fördunkla kan
Och hinna upp hans ära.

Han var en kärnfast, ärlig svensk.
O! att vi många ägde!
Hans ifver varm och fosterländsk
Ej egen fördel vägde.
Hans fiender förstodo väl,
Att i en sådan öppen själ
Kan sveket sig ej gömma.

Han måste dö för mördarhand;
Så hat och afund ville.
Ty mer än rätten i vårt land
Än mäktar stormäns gille.
De tåla ej bredvid sig se
En frihetens försvarare;
En höfvidsman af folket.

Rikt öfvermåttan är det land,
Som så har råd att mista
Sin största son, sin bästa man.
Skall ingen sig fördrista,
Att mana ut till blodig strid
Den, som förtrampat rätt och frid,
Och landets lagar trotsat?

Min sonson nyss jag sände bort
Med Engelbrekt att strida.

Hans krigarban blef skön, men kort;
Han föll vid hjeltens sida.
Han föll för landets frid och väl,
Dock bättre så, än vara träl
Och tjena tyska fogdar.

Men komme han, mitt hopp, min tröst
Igen, att hos mig blifva,
En solglimt i min lefnads höst,
Jag ville den bortgifva,
Om jag förmådde plåna ut
Det dåd, som intill tidens slut
Skall Sveriges namn befläcka."

Nu fäste han en afskedsblick
På kistan. Så han åter
Tyst genom skogen hemåt gick;
Men skaran upprörd gråter.
Man gret af sorg, man brann af skam,
Bland suck och gråt bröt hotet fram
Mot höfvidsmannens bane.

Se'n tåget åter gick sin gång,
Man nalkades till staden;
Då stämdes upp en sorgesång,
Den sjöngs af hela raden.
Och alla klockor ringde jämt,
Man hörde deras sorgsna klämt
Från alla torn och staplar.

En skara ut ur staden går
De kommande till möte
Man vill ledsaga hjeltens bår
Till tysta grafvens sköte.
Den gata, som hans namn nu bär,
Den dagen prydd med blommor är
Och doftande af granris.

Man går den fram; men hårdt man trängs
På vandringen till kyrkan.
Af hopar ofta vägen stängs;
En ifrig helgondyrkan
Man egna vill åt den martyr,
Hvars hågkomst, vördnadsvärd och dyr,
Låg frisk i folkets hjerta.

Vis mig den graf, som hjeltens ben
Uti sin frid bevarar.
Ej fins en vård, ej ens en sten,
Som detta rum förklarar.
I lifvet ärad och berömd,
Han är i döden nära glömd.
Så folket sina tackar.

18.

Vedergällningen.

"Det står en man derutom vår port,
Begärar med Marsken att tala;
Han säkert är från främmande ort,
Han har så brådtom och talar så fort;
Mig bad han ej svaret förhala."

Det budet en småsven till Marsken bar;
Men han hördes genast befalla:
"Om mannen har brådtom och fordrar svar,
Du må ej töfva, men redo var,
Att strax honom till mig inkalla."

Då främlingen inkom i Marskens gemak,
Han helsade höfligt och sade:
"Jag fridlös är för en diktad sak,
Mig söker man krossa, men än står jag rak,
Mig ämnas blott skam och skade.

En gång hade jag både ära och makt,
Då kungens befallning jag förde;

Men ovänner ständigt lågo på vakt;
Hvad helst jag gjorde, de snällt gåfvo akt,
Och osanna rykten utförde.

Herr Marsk! J gifven mig lejd och skydd,
Jag qvar i landet vill vara;
Jag vet att er makt af alla är lydd,
Se'n folket blef kufvadt och kungen är flydd,
Ni ensam mig mäktar försvara."

"Hvem är du? Jag känner dig icke igen;
Om någon gång jag dig kände,
Du säkert dock aldrig varit min vän;
Men då du är en af de fridlösa män,
Ej fåfängt till mig du dig vände."

"Jag heter Jöns Eriksson, dansk till börd,
Och länge i Sverige jag bodde;
Mitt namn är skymfadt, min välgång störd,
Jag dömmes af alla, af ingen hörd,
Man alltid mig skyldig trodde.

Nu önskar jag lefva i frid och ro,
Om friden man ville mig unna;
Jag tänker stadigt i Wadstena bo,
Min själ åt de heliga fädren förtro,
Som säkrast den frälsa kunna."

"Min lejd jag dig lofvat, men fruktan bär,
Att den dig föga lär båta;

Ty Askahäringen styfsint är,
Och Svenska bonden ej håller dig kär;
Din skuld han ej snart lär förlåta."

"I denna er mening ni torde ha rätt,
Ty bonden på hämnden rufvar;
Som agnar af vind de förskingras dock lätt.
Att dem förskingra jag känner ett sätt,
Jag derföre föga mig grufvar."

I Wadstena länge försigtigt gömd,
Han lefde roligt och stilla.
I munkarnes sällskap mång bägar blef tömd,
Hans gifmildhet prisad, hans fromhet berömd;
De unnade honom ej illa.

Men illa gick det, ty utsådd säd
Engång måste gro och växa;
Fast sen var brådden, den var dock ej späd,
Och hvart han flyttade följde den med,
Han kunde den ej borthäxa.

I luften ofta hör man ett sus,
Då stormen sin vinge löser;
Strax foglarne fly för ovädrets brus,
Och gömma sig undan i sina hus,
Dit fruktad fara dem föser.

Så hörs ock i landet ett smygande knot,
Som bådar en stundande fara.

Väl Jöns blef varnad, men log åt allt hot;
Bland heliga fäderna gjorde han bot,
De skulle väl honom försvara.

En dag gick det muntert och lustigt till
I den rymliga klosterstuga.
En fastlagsmåltid af vatten och sill
Blef smaklig när vin och mat kom dertill,
Då höfdes ej någon truga.

Jöns också var gäst vid munkarnes bord,
Man åt och man drack med gamman.
Der talades glada och skämtande ord,
Ty mången af vin, som af olja blir smord,
Och kråset de smort allesamman.

Jöns talte lustigt om flyktade dar,
Då fritt han som fogde fick styra;
Huru trotsig bonden i början var,
Och huru modfälld han oket bar,
När han fått tukta dess yra.

Han talte. Då inbröt i salen en hop
Af modiga Askhärads bönder;
De gästerna skrämde med hotande rop,
Och drucko dem till utur kannor och stop;
Dock slogo de intet sönder.

Vid bordet satt Jöns förstummad och blek,
Han kunde ej orden finna;

Här stundade tydligt en annan lek,
Som ej skulle slutas med löje och smek;
Då började tårarne rinna.

Den tog nu till orda, som förde dem an:
"J fäder, vår djerfhet förlåten,
Ty midt ibland eder sitter den man,
Som girigt skinnade Dalarnes land,
Ej aktande jemmern och gråten!

Vi honom hemte. Till tings skall han gå,
Der lagen honom skall dömma;
Att der sig försvara skall öppet stå;
Men kan han ej, han berede sig på,
Att kalken i botten tömma.

När bonden i marken förlorar sin ko,
Han ständigt ulfven förföljer;
Han söker i snår, han söker kring mo,
Han söker det vilda bortgömda bo,
Som djupt i skogen sig döljer.

Blir fienden funnen är gifven hans lott,
Våld måste med våld man mota;
Den ondt bedrifver ej lönas med godt,
Om klon är blodig och tydligt hans brott,
Han måste med lifvet det bota."

Upp sprang nu Jöns med förtviflans skri,
Han tänkte på flykten sig hasta;

Men ingen utgång var öppen och fri;
Likt stöfvarn på rofvet med vildt raseri
De alle på honom sig kasta.

De ryckte honom mot golfvet ned,
Som ville de strax honom dräpa;
Hur han i ångest sig vände och vred,
Han måste beträda den qvalfulla led,
Der honom till döden de släpa.

I trapporna hufvudet stötte emot,
Med blodfläckar märkte han spåren.
Här hjelpte ej klagan, bön eller hot;
För stormens yra fins ingen bot
Och hämnden räknar ej såren.

På färdiga drögen man band hans kropp,
Som svin till marknads man förde.
Den arma brottslingens sista hopp
Försvann under hästens ilande lopp,
Då formännens samtal han hörde.

Till Motala kommen i tingets sal,
Han genast ställdes för rätta!
Här vittnen ej hördes, här hjelpte ej tal,
Ej märktes hans klagan, ej rörde hans qval,
Sin hämndlust måste de mätta.

Den blodiga dommen strax sades af,
Och ut han fördes på gärdet.

Man aktade icke att hemta en glaf,
Med yxa på block högg man hufvudet af,
Ej värdigt att rättas med svärdet.

De heliga fädren togo hans lik
Och hem till Wadstena förde;
De aktade ej de missnöjdas skrik,
Den döde dem lemnat en gåfva så rik,
Att mer deras hjertan den rörde:

De vigde hans graf under huggen sten,
Bland förstar och högborna männer;
De släckte för honom skärseldens sken,
Ty själen af messor blef skärad och ren;
De voro tacksamma vänner.

Philippa, de värnlösas hjelp och försvar,
Hans våld hörts jämrande klandra,
Hans granne i dödens stad hon nu var;
Så lammet med ulfven en väg sist far
Och hvila i frid vid hvarandra.

20.

Slutsång.

Solen sjunker ned mot vestra bergen,
Gjuter öfver topparne sitt guld.
Aftonrodnan, klädd i rosenfärgen,
Står vid himlabrynet skön och huld.
Ljufva dofter sprida sig kring lunden,
Skymning spänner ut sitt tunna flor;
Full af stilla fröjd är aftonstunden,
När man åt dess tjusning sig förtror.

Klara droppar skimra uti parken,
Hängande vid hvarje barr och blad.
Mjuka gräset sväller öfver marken,
Vattnadt nyss af regnets ljumma bad.
Trastens sång från höga granen ljuder,
Full af klang och vexlande behag.
Lyssna! Han en dröm i toner bjuder;
Jag vill tyda dig dess dunkla slag.

Trastens Sång.

Tjå — tjå — tjå. *)
Klar är Guds himmel och blå.
Gjut dina renaste toner min tunga,
Nu är det ljufligt att qvittra och sjunga:
tjå — tjå — tjå,
Molnfri är himlen och blå.

Jo — jo — jo!
Här är de älskades bo,
Här hvila ungarne tryggt hos min maka,
Troget för dem vill jag sjunga och vaka,
jo — jo — jo!
Här vid de älskades bo.

Lyss — lyss — lyss!
Hördes ej ljud af en kyss?
Vinden det var, som förglömt sig på färden,
Skyndande hem öfver hvilande fjärden.
Lyss — lyss — lyss!
Hör ibland löfven hans kyss.

Hör — hör — hör!
Sången, som tjusar och dör,
Floder af välljud i stjernklara natten,

*) Ett försök att efterbilda trastens första toner: Tjå uttalas långt, nästan som tjåå.

Flytande lugnt öfver slumrande vatten.
Hör — hör — hör!
Sången dig tjusar och dör.

Tjyi - tjyi - tjyi!
Vor' jag från sorger blott fri!
Komme ej hit denna jämrande qvinna;
Såge jag tårarnes floder ej rinna,
Tjyi - tjyi - tjyi,
Vore från sorger jag fri.

Hu - hu - hu!
Ack, hur jag ryser ännu!
Minnen af fasa mitt hjerta förskräcka,
Pölar af blod ännu marken betäcka.
Hu - hu - hu!
Häftigt jag ryser ännu.

Ve — ve — ve!
Mördarn af fröjd såg jag le.
Kunde jag gråta blodiga tårar,
Skulle väl slockna den eld, som mig sårar.
Ve — ve — ve!
Mördaren lycklig sågs le.

Bort — bort — bort!
Sommaren dröjer här kort,
Snart kommer hösten och glad jag mig vänder
Hän emot solvarma, gästfria länder.

Bort — bort — bort!
Lyckligt att sommarn är kort!

Hvem — hvem — hvem
Trår ej igen till sitt hem?
Här är mitt hem. Här lockar min maka,
Kärlekens sällhet jag vill ej försaka.
Hvem — hvem — hvem
Längtar ur fjerran ej hem?

Land — land — land!
Ljufliga grönskande strand!
Nattmörka skogar och blänkande sjöar,
Gräsklädda dalar och skogväxta öar!
Land — land — land!
Friska och grönskande strand!

Qväll — qväll — qväll!
Ljuft i ditt doftande tjäll
Hvilar jag stilla se'n nattlampan släckes,
Tills jag ur slummern af morgonen väckes.
Qväll — qväll — qväll!
Skönt är ditt doftande tjäll.

Ljus — ljus — ljus
Sol tänder opp i vårt hus.
Åter en dag får jag fröjdas och sjunga,
Gjut dina klaraste toner min tunga.
Ljus — ljus — ljus,
Tänds snart på nytt i vårt hus.

Sången tystnar. Näbben under vingen
Gömmer lilla sångarn ändtlig trött;
Skyld af qvistens hvalf han störs af ingen,
Slumrar, såsom barnet sofver sött.
Sångarn somnar — dör — men icke sången,
Sprungen fri utur naturens bröst;
Snärjd af konsten och i bojor fången,
Släcks dess lif med klangen af dess röst.

Fri är sången. Fri är hjeltens bana,
Bägge syftande mot höjden käckt,
Ej förenta blott af gammal vana,
Men igenom snillets blodsband slägt.
Hjeltebragden tänder sångarns sinne,
Sången ger den åter färg och glans;
Kort blef hjeltens rykte, bragdens minne,
Om ej lif på nytt af sången vanns.

Fosterlandets sång dig länge glömde,
Ädle Engelbrekt! dess frihets värn,
Då hon andra hjeltar högt berömde,
Frihet kufvande med Sveriges jern;
Jag i enkla toner ville sjunga
Halfförgätna bragder än en gång.
Ack! en liten fogels svaga tunga
Kan ej höja sig till stormens sång.

Kommer Sverige än en gång i fara
Och dess frihet snärjes af försåt,
Skall ditt minne oss en fyrbåk vara

Ledande på ärans raka stråt;
Men om krigets åskor kring oss ljunga
Folket hotande med undergång,
Skall en röst utur dess hjerta sjunga
Mera hög och eldig frihetssång.

20.

Epilog.

Ännu ett ord jag mina läsare —
I fall jag några vunnit — vill förtro,
Med hopp på deras fosterländska sinne.

Den sista tonen af min sista sång
Om Engelbrekt nyss hade fullt förklingat,
Och än jag satt i stilla tankar sänkt,
Då sakta ned på mina ögonlock
En tyngd sig lade. Ljuft jag slumrade
Och öfver själen göts ett töckenhölje,
Som tanken ej förmådde genomtränga.
På engång lyfte sig ur själens djup
En rosenfärgad dröm, som svläfvade
På brokiga och skimmerrika vingar,
Skönt virkade af guld och himmelsblått;
Han höjde hufvud't, såg sig gladt omkring,
Med blickar klara såsom sommarsolens,
När hon sig afklädt morgontöcknens slöja.

Med späda rosenfingrar höll han fram
För själens skärpta blick sin klara spegel,
I hvilken dessa bilder tecknats af,
Som jag ur minnet nu försöker måla.

Jag tyckte mig förflyttad till den ort,
Der förr jag lefde fridfullt sälla dagar
I älskadt hem, i vänners ljufva krets;
Allt var mig välbekant, men dock tillika
Så främmande och nytt, ty sjelfva platsen,
Nyss härjad genom elden och förstörd,
Var nu ombildad till förskönadt skick.

Jag stod i Örebro på stora torget,
Ej mer det gamla, trånga, skräpiga;
Men på en rymlig, skön och städad plan,
Der tusendtal med lätthet kunde rymmas.
Omkring mig böljade i brokigt hvimmel
En talrik mängd af folk från stad och land,
Köpslagande om rikliga förråd
Af allt, hvad välskött land förmådde alstra.
Der sågs en mångfald utaf skiljda drägter
Och hördes Nerikesmålets skiftningar,
Ty folk från alla kanter samlats dit.
Det var ett lif, en rörelse, ett hvimmel,
Som blott en marknad plägar förete.
Jag stod der länge tyst i glad beskådning;
Ty skön är taflan af ett verksamt lif,
Helst när den ställer fram en liflig bild
Af allmänt välstånd jemte allmän trefnad.

På bägge sidor torget var begränsadt
Med hvar sin rad af stora höga hus,
Dem konstnärshand med smak och måtta smyckat;
Der sågos handelsbodar, rikligt fyllda
Af varor skiftande i färg och form,
Ur spegelfönster, höga hvälfda dörrar,
Hvarandra öfverbjuda med sin prakt.

Men handeln ej inkräktat hela rummet,
Fastän han broderslott för sig behållit;
Här fann man ock ett prydligt lärohus
Och rådspalats med höga domarsalar.
På detta ställe var förenadt allt,
Som ger åt samhällslifvet grund och ordning,
Med näringslifvets rörliga bestyr;
Ty ock vid torgets början höjde sig
Det gamla gråa medeltidens tempel,
Erinrande om lifvets högre mål,
Och att lekamligt väl ej lifvet fyller.
Dock äfven denna byggnad var förändrad;
Allt lumpet krimskrams från en smaklös tid,
Som henne vanställt, var alldeles borta,
Och kyrkans grundplan, åter ren och fri,
Sig ställde fram i all sin enkla skönhet;
Den sydliga portal'n med rika bildverk —
En härlig skapelse af göthisk konst —
Var återställd till hvad den engång varit;
Och sjelfva kyrkan hade vuxit ut
Så långt mot öster tills den torget nådde.
Det nya choret, med sin sköna hvälfning
Och spetsbågsfönster, prydda rikt af rosverk,
Upplystes af ett mildradt ljus, som sken
In genom rutor konstrikt målade
Med skildringar i många klara färger.

Framför det höga templets södra sida
Låg bredd en liten gräsplan frisk och täck,
Med blomstergrupper, småträd, rosenbuskar
Och genomslingrad utaf jämna gångar.
Der funno ögonen en ljuflig hvila,
När de kring hvimlet, som sig ständigt rörde,
Förgäfves irrat och ej funnit ro.

Jag stadnade en stund i glad beundran
Af dessa föremål för mig så nya,
Men dock af gammalt äfven välbekanta.
Mig var det, som då efter många år
Man återser en älskad ungdomsvän,
Som under tiden bildats ut till man.
Densamme är dock icke fullt densamme.
Hvad förr hos gossen eller ynglingen
Var endast blomma, nu har vecklats ut
Till ädel frukt, som väl för oss är ny,
Men sprungen fram ur denna späda blomma.
Det gamla välbekanta älske vi,
Men ock det nya som utur det stammar.
Det väcker fröjd att se det nya sköna
Förenadt vara med det gamla goda.

Då ögonen sig mättat genom skådning,
Jag vände mig mot torgets nedre kant,
Utefter husens rad på upphöjd gångstig
Fram till en öppen, jämn och skuggrik plan;
Den var beklädd af gräsrikt, saftgrönt täcke,
Mjukt, sammetslikt och fint, af lindar skuggad,
Med täta kronor, raka stammar, ställda
I rader böjda till en vidsträckt halfkrets.
I samma riktning ock en gång sig sträckte
Betäckt af sjösand, fin och hvit som snö,
Samt len och mjuk som någon förmaksmatta.
I trädens skugge hvilobänkar stodo,
Att bjuda vandrarn ro och ljuflig svalke,
När solens lågor gjorde skuggen kär.

I midten af den gräsbeväxta planen
En piedestal bar upp en härlig bild
Af bronz, i hvilken skicklig konstnärshand
En oförgänglig minnesstod sig upprest.

Fotställningen var sjelf ett prydligt konstverk
Af rosenröd och snöhvit Nora-marmor,
Så ren och bländande, att knappt Carrara
Åt mejseln bjöd ett mera utsökt block.
På bägge sidor stod i stenen ristad
En skrift med stora, klara, gyldne drag,
Som talte om åt hvilken och af hvilken
Den stoden upprest var till minnesgärd.

Så fort min blick på stoden hunnit fästas,
Den genast blef deraf så kraftigt dragen,
Att knappt den åter kunde slitas lös.
Så mäktig tjusningskraft har skönheten,
När, lik ett gyllne skal, den i sig sluter
Den ädla kärnan af en snillrik tanke.
Jag bilden såg utaf en ädel man,
Till hälften krigare, till hälften bonde,
Förenande hos sig hvad bägge äga,
Den enkla kraften och det fria modet,
Samt lugn betänksamhet med djerfhet parad.
Ej reslig var gestalten, icke väldig,
Som man är van att tänka sig en hjelte;
Men liten, dock tillika fast och knuten,
Med hvarje muskel vittnande om kraft.
Hans drägt bestod af kort och simpel lifrock,
Och öfver skuldrorna en kappa kastad,
Som ned om knäet föll med lätta veck.
Hans hufvud obetäckt en panna röjde,
Höghvälfd och stolt, af rika lockar omväfd,
Som göto sig med krusigt svall kring nacken.
Hans blick, allvarlig, djup och tänkande,
Förrådde mod med mildhet i förening.
Ett bredt gehäng uti sin balja bar
Ett väldigt slagsvärd, då han gick till striden.
Det svärdet var nu draget och i handen,

Som derpå stöddes, sågs en lagerkrans.
På venstra sidan låg en plog, en kärfve,
En bergsmanshacka, jemte andra redskap.
Med en oliveqvist i venstra handen
Han pekade på dessa fridens tecken;
Ty den som stöder hand på draget svärd,
Beredd att bruka det när nöden kräfver,
Han bryter åt sig fridens oljeqvist,
På samma gång han segrens lager vinner.
Den högra foten var en smula lyftad,
Liksom han var beredd att stiga fram
I folkets stojande och yra hvimmel,
Att lugna stormen med ett varningsord.

Försjunken i betraktelser jag länge
Orörligt stilla stod på samma fläck,
Med blicken stadigt fäst på sköna bilden
Och tanken fängslad af dess ädla uttryck.
I själen väcktes månget dunkelt minne,
Och månget halfutplånadt blad ur häfden,
Med bloddrag tecknadt, ej med blomsterskrift,
Stod åter klart och lifligt fram för tanken.
I hvarje här, i hvarje företag,
Mig syntes denna manliga gestalt
Med skäl den främsta platsen kunnat fordra;
Den tycktes mig af gammalt välbekant,
Fastän jag visste, att jag aldrig skådat
Den bilden förr, om ej i drömmens spegel.
Men konstnärns snilleblick åt oss kan skapa
En lika skön, som sann och trogen bild
Af spridda drag, dem häfdens blad förvarat.
Och sen han ställer den i formens fullhet
För ögat fram så lefvande och verklig,
Att genast som bekant han känns igen,
Man ropar med förvåning: "det är han!"

Nu flög af tjusning öfver mina läppar
Ett ovilkorligt utrop: "det är han!
Så måste denne mannen ha sett ut,
Som kunde väcka stormen, men ock tygla
Lössläppta vindarne midt under yran.
Den bilden syns mig värdig Engelbrekt."

Omkring mig undertiden hade samlats
En hop nyfikna, som med stum förundran
Såg på, hur noga jag betraktade
Den bild, som var för dem så välbekant.
Men knappt det första ordet flugit ut
Igenom mina läppars stängsel innan
En trädde fram ur sysslolösa hopen
Och höfligt helsande mig talte till:

"Ni är mig obekant, kanske här främling.
Dock är ni ej för oss alldeles främling,
Då ni förstår så väl att riktigt skatta
Det konstverk, som vi alle högt beundra;
En prydnad och en ära för vår stad,
Ett föremål för hvarje Svensk mans stolthet
Är denna bilden af en ädel man.
Ja, ni har rätt. Det är vår Engelbrekt.
Hans fader hette också Engelbrekt,
En man af folket, hade inga anor
Att ge sin son i arf, som bana vägen
Till rikedom och makt och äreställen.
Men han var folkets man och frejdstort blef
Det namnet Engelbrekt i Sveriges häfder.
Det namnet är oss tvefaldt kärt, ty Svensk
Han var och i de sista lefnadsåren
I denna landsort fäste han sitt hem.
Som Nerikes höfding sist han innehade
Det fasta slottet här i Örebro,

Hvars tjocka murar trotsat fienders
Och tidens mäktiga förenta anfall.
Ännu det står en väldig minnesvård
Af gångna slägters jättelika kraft.
Här njöt han blott en kort och flyktig hvila;
Ty stoftet der i templet snart fick ro,
Då fräcka mördarhanden skurit af
Hans lifstråd och med honom Sveriges lycka.
Men ingen känner nu den platsen säkert
Der han begrofs; ej ens en enkel inskrift
På grafven säger oss: ***Här hvilar Engelbrekt.***

Re'n något mer än fyrahundra år
Förgått se'n denne folkets trogne vän
Blef mördad af en svensk, en ättstor man
Af gammal adelsslägt med stolta anor.
Men namnet glömdes ej, fast icke vårdadt
Med denna ömhet, som ett tacksamt folk
Så gärna visar sina stora män.
Nu var det väl på tiden att försona,
Hvad fyra seklers ljumhet har förbrutit.

Uppmärksamheten åter blifvit vänd
Till dessa dunkla fält på minnets himmel,
Hvaröfver häfden spridde ringa ljus.
Der strålar än i ofördunklad glans
Den mannens stjerna klart ur djupa mörkret
Af oförrätt, förtryck och blodig tvedrägt.
Men man har glömt att ditåt vända blicken,
Af andra nya stjernors glans förblindad.

Vår Engelbrekt var folkets höfvidsman
Och folkets man; på denna ban den förste
I fullare och jemväl högre mening,
Än de, som efter honom trädde fram

Med större framgång, men för samma mål.
Sjelf hyddans son han tidigt lärt sig hata
Förtrycket öfvadt mot en svagare
Ej blott af främlingar, men ock af svenskar;
Åtminstone af svenskar hemligt skyddadt.
I hjertat brann en helig frihetslängtan
Och intet aktade han sjelf för dyrt,
Om land och folk och frihet kunde värnas
Mot inhemsk tvedrägt, främmande förtryck.
På fosterlandets altare han offrat
Sin frid, sitt blod, ja ock sitt namn och rykte,
Som sudlades af hätska fiender
Och afundsfulla tungors lömska gift.

För honom folket var ett helt, en slägt,
Som genom blodets band och kärlek enigt
Till samma mål gemensamt borde sträfva.
Han sorgsen såg, hur det i klasser söndradt
Mer söndrades af ständigt nya anspråk.
Han trodde alla äga lika rätt
Och allas frihet vara lika grundad,
Den högstes, som den lägstes, utan skillnad.
Hans hjerta hoppade uti hans bröst
Vid känslan af att vara svensk och fri.
Och derför trodde han att folkets hjerta
Ock borde klappa lika varmt och högt
För Sveriges frihet och för Sveriges välfärd.
Då kungen sände sina hårda bud
Från Danmark, här än mera hårdhändt tydda
Af stränga fogdar, maktens blinda trälar,
Han djerfdes resa upp sitt stolta hufvud
Mot orättfärdighet och öfvervåld.
Och när i landet, bondens rätt till trots,
Lag trampades af stormäns öfverdåd,
Han trädde fram att rätten modigt skydda.

I själ och hjerta, som till handlingssätt,
En folkets man, han blef ur folkets leder
På folkets skuldror lyft till makt och ära.
Af segern hänförd han ej nånsin glömde,
Att folkets väl tillika var hans väl.
Han lade icke några nya bördor
På folket, re'n af dryga skatter tryckt,
Men sökte lindra tyngden af de gamle.
Han kände djupt att folkets rätt och frihet
Var ädla priset för hans lefnads kamp.

Ej visar häfden oss en ledare,
Den folket lika gärna följt och lydt,
Som Engelbrekt i strid och frid det lydde.
Dock med en säker vilje, kraftfull hand
I stormens svall han tyglade dess ifver.
Och der hans härar tågat, inga tårar
I spåren götos efter mord och plundring.
Vid ljudet af hans röst från hemmets härd
Från maka, barn och brud man skyndade
Till stridens gny, till kamp för rätt och frihet;
En älskad höfdings bud man gärna lydde.
Det blott var landets stormän — icke alltid
Tillika stora män — som ej förläto,
Att han sig höjt ett hufvud öfver hopen.
De kunde icke se och ändå glömma,
Att han i ära, stundom ock i makt
Sig lyftat opp till jämlikhet med dem,
Som hade fädrens klokhet, fädrens arf,
Långt mer än egen skicklighet och dygd,
Att tacka för sin rikedom och höghet.

Han lärde svenska odalbonden känna
Sin rätta plats och sin betydelse
I samhällskroppen. Icke trälens plats

Ned under alla andra, men den fries
Som erkänd är och i fullkomlig jemnbredd
Med alla andras, under lag och rätt.
De som i spåren honom sedan följde
Mot samma mål — ej alltid dock detsamma —
De ädle Sturarne och Gustaf Wasa,
Väl också höjde bondens makt och kall;
Men deras ställning lärde dem begagna
Allmogens bistånd snarare som medel
Att fria landet från en utländsk konungs
För alla lika kränkande förtryck,
Än att dem höja upp till jemlikhet
Med frälseklassen, som förstått sig lyfta
Högt öfver arbetets och fridens yrken.

De mäktade ock icke fullt sig lyfta
Till samma höjd af fri och öppen aktning
För folkets värde och för allas rätt,
Till hvilken redan Engelbrekt uppstigit,
Ledd, ej af tankens ännu fulla klarhet,
Men af en ädel känslas varma maning.
Han såg i folket icke blott en här,
Der några skulle herrska, andre lyda,
Der stridens lön, det rika segerbytet
Och ryktets glans, ej delas efter faran,
Men efter maktens ord och rangens anspråk.
Han hellre såg i folket blott en slägt
Förent i samma hem, förent i faror,
Arbetande för ett och samma mål,
Gemensam lycka och gemensam trefnad.
Det arma fosterlandet skiftadt, styckadt
Emellan stånd med fjerran skiljda syften,
Fördelar, slägtförbindelser och seder,
Samt ofta söndradt uti blodig tvedrägt,
Var honom ämne för en bitter sorg.

Ännu fanns minnet qvar från gamla tider,
Då Sveriges bondehär och bondeting
Inom sin krets slöt allt hvad landet ägde
I duglighet och mannakraft och vishet
Utmärktast, bäst och ädlast. Då blott kungen
Stod öfver alla, när han trofast vårdat
Hvad lag och sed åt landets söner kräfde.
Det samhällsskicket glömdes ej så snart
Af Sveriges fria män. Det är ännu
Kanske ej plånadt ut ur folkets minne."

Han hade talat varmt och orden flöto
Med oafbrutet svall från hjertats djup.
Jag lyssnat stum på deras klara flöde;
Nu bröt han af och syntes något brydd.
Men åter tog han strax igen till orda:
"Förlåt mig", sade han, "om nog utförligt
Jag Engelbrekt och hans bedrifter prisat:
Det finns nog sådana, som dem förringa.
Ljuft var för mig att ställa fram i dagen,
Hur rättvist hela folkets tacksamhet,
Om också sent, har helgat denna gärd
Åt folkets stridsman, den af Sveas söner
Som kämpat först för bondens rätt och frihet
Samt med sitt blod beseglade sitt kall."

En stund jag var ej viss om ordens syfte.
De kraftiga och sanna taltes ut
Med värme, men med hetsig, stridbar ton,
Liksom till kamp han velat mig utmana.
Jag ville icke ge ett retsamt svar,
Men hellre känslans heta svallning lugna.
Jag derför ställde fram den enkla frågan:
"Hvad innehåller denna gyllne inskrift,

Som blänker så i solens sken och bländar,
Att jag den icke tydligt läsa kan?"

"Jag mins den utantill", han gaf till svar,
Och vill den genast ordagrannt upprepa:
Åt Sveriges Rikes Föreståndare
Och svenska folkets höfding, Engelbrekt,
Som modigt värnade sitt fosterland
För inhemsk tvedrägt, främmande förtryck,
Blef denna stod med liflig tacksamhet
Af Sveriges kung och svenska folket egnad.
Märk väl: af Sveriges kung och svenska folket.
Det gör den minnesvården dubbelt skön."

Jag vet ej hvilken lust att säga mot
Mig satte an, men jag gaf uddigt svar:
"Det svenska folket tycks just icke hastat
Att lösa in en gammal hedersskuld,
Då det behöfde fyrahundra år
Att sådan klar och enkel sak besinna.
Hvem har den tanken lyckats väcka opp,
Som länge slumrat stilla i det tysta?
Den lär väl hafva talat kraftens ord
Så högt, att allas öron måste öppnas.
Men sant dock är, att bättre sent än aldrig.
Om Sveriges folk förgäter tacksamt löna
Odödliga förtjenster hos de män,
Som offrat sig för fosterlandets ära,
Ej deras rykte dör dock. Oförgänglig
Är namnets glans, när det på häfdens blad
Har ristats in af kungens, hjeltens, rådsherns
Och af den lärdes eller konstnärns hand,
Ej sällan skrifvet med hans eget hjertblod.
Vill Sverige visa tacksamhet — nå väl!
Dermed det häfdar bäst sin egen ära;

Dess söners ära lefver nog ändå,
Om också bronzen icke den förkunnar."

"Ni vet då ej", han svarade med hetta,
"Att svenska folket skattar äran högt
Och känner lifligt hvad det skyller den,
Som spridt förökad glans kring svenska namnet?
Ni tänker det behöfdes hvassa ord
Att väcka folket opp ur långa dvalan?
Nej, blott det enkla ordet engång taladt
For som en blixt igenom hvarje själ
Och tände genast der en helig eld.
Hvem först det ordet talat, det betyder
Ej mycket, då densamma tanke färdig
Re'n slumrade i alla svenska bröst.
Då ordet taltes väcktes den till lif,
Som gnistan ögonblickligt tänder krutet,
Som blixten flammar genom mörka natten.
Men ni en främling är, det höres väl,
Fastän ni talar språket som en infödd;
Ni kan ej fatta svenskens ädla sinne,
Ni är ej svensk."

Ett smärtsamt styng nu for
Igenom bröstet. Upp jag häftigt sprang
Och rusade mot den mig bittert skymfat.
Men sansen återkom — och drömmen flydde.
I flykten tog han med, hvad nyss mig tjusat,
Och nakna verkligheten dröjde qvar.
Som granna bubblan i en färgrik skiftning
Afspeglar himmelen med sina stjernor
Och blommor, träd, och menniskor och hus,
Men brister sönder då hon lindrigt vidrörs,
Så sönderbrusto drömmens sköna bilder
Och löstes opp och flydde utan spår.

Dock drömmen var ej helt försvunnen. Lifligt
Jag såg ännu i minnets klara spegel
Dess sköna taflor, hörde än de ord,
Som talade sig präglat djupt i själen.
Då tänkte jag: du borde teckna opp
De friska dragen, medan ännu klart
Den sköna bilden dröjer qvar i minnet,
Kanhända den försvinner innan kort.
Ställ fram den djerft för Sveriges ädla folk,
Måhända finner du det rätta ordet,
Som väcker tanken upp till verksamt lif
Och rör de strängar, som i hjertat hvila,
Men gifva genljud om de riktigt träffas.
Måhända blir din dröm till verklighet,
Och folket reser tacksamt upp den vård,
Som en af svenska folkets största män
Af fosterlandet äger rätt att fordra.

Jag vågat skildra för ett högsint folk
Min glada dröm. Skall dikten blifva sanning?
Jag frågar blott. Men denna fråga klinge
Kring stad och land, kring berg och skog och dalar.
Skall ljudet af min svaga sång nå fram
Till dessa Dalar, hvilkas största son
Var Engelbrekt? Skall sångens genljud höras
I detta Kopparberg, der fordom hjelten
Kanhända hjelpte till att fordra malmen
I ljuset upp från grufvans mörka schakter?
Vill hon nu unna honom någon lott
Af denna malm, som öfvad konstnärshand
Må bilda om till härlig minnesstod?
Skall sången klinga högt vid Hjelmarns strand,
Der efter lefnadsdagens storm och faror
Den trötte njuta fick en flyktig hvila,
Till dess han trädde an sin sista färd?

I detta nya hem, ibland det folk,
Som följt hans ledning genom strid till seger
Och sedan styrdes af hans visa bud,
Han älskad var af bonden, som en fader.
Der bars hans kalla stoft, se'n mördarns hand
Sin hämdlust släckt uti hans varma blod,
På bönders skuldror under strida tårar
Till sista långa hvilan i det tempel,
Der han blef jordad under namnlös sten.
Jag frågar: dröjer än hos detta folk
En gnista af hans fordom kära minne?
Skall sången tränga in i Sveas hjerta
Och väcka minnet hos den höga modern
Af denna son, som förr så varmt hon älskat,
Som förr var hennes stolthet, hennes ära,
Men nu af hennes läppar sällan nämns?
Skall hennes kärlek vakna ur sin slummer,
Att hon i famnen honom önskar sluta?
Vill hon den ädle sonen åter se,
Som engång rycktes bort ur hennes armar?
Befaller hon, att sonens bild skall pryda
Det rum, der han i drömmen stod så skön?

Jag tror på drömmens siareförmåga.
Skall denna tro förvandlas till en dröm?

